JNA
JSKA KNJIŽNI

PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SLOVENSKEGA NARODA ZA TRŽAŠKO OZEMLJE

Leto X. - Štev. 239 (2858) Poštnina plačana v gotovini Spedizione in abbon. post. I. gr. TRST, petek 8. oktobra 1954 Cena 20 lir

Tržaški Slovenci bodo v nadaljnji borbi za reševanje perečih socialnih in gospodarskih vprašanj, za uveljavljanje demokratičnih pravic in za demokratični razvoj, na strani socialističnih in demokratičnih sil tržaškega prebivalstva in ljudstva Italije.

Borba se nadaljuje

Potek zadnjih dogodkov v zvezi s tržaškim vprašanjem se je zaključil negativno za tržaško delovno ljudstvo, tako slovenske kot italijanske narodnosti. Pod pritiskom imperialistične politike Angloamerikancev se je nad tržaškim ljudstvom zgodilo dvojno nasilje: prvič, odločalo se je o njegovem življenjskem interesu, ne da bi mu dali možnost, da pri tem sodeluje; drugič, Trst in njegova okolica sta bila spet dodeljena Italiji, ki je tržaško delovno ljudstvo nima v dobrem spominu, slovensko pa še posebej ne.

Mi si nismo delali utvar, vedeli smo, da se bo tržaško vprašanje rešilo na podlagi razmerja obstoječih sil, ki so bile za eno ali pa za drugo rešitev. Predvidevali smo, da se rešitev tržaškega vprašanja ne bo razplela po naših željah in po naši volji. Vendar je bilo vse naše delovanje usmerjeno v to, da se tu pri nas ustvarijo pogoji, ki bi dejansko omogočili tržaškim delovnim množicam sodelovanje pri reševanju socialnih in gospodarskih vprašanj, ki dnevno tarejo našega delovnega človeka, kajti prav ta borbena enotnost bi jim dala tudi možnosti, da bi imele svojo težo pri reševanju tržaškega vprašanja.

Mislimo, da je naša dolžnost, da našim ljudem in tudi sami sebi rečemo jasno besedo; posebno našemu človeku, ki je bil ob naši strani v vseh težavah naše vsakdanje borbe. Mi pripisujemo še vedno glavno krivdo za slab položaj med delavskimi vrstami nesrečni kominformistični politiki. Naj se ne čudijo kolovodje domačega kominformizma, ako jih obtožujemo in zvračamo vso krivdo nanje. Morda bodo vsaj tem priznali, da so v službi italijanske imperialistične politike. S krivičnim, ki je lašen samo politično pokvarjenim elementom, so razbili enotno front delavskega ljudstva. Na veliko so metali blato na desno in levo po vseh pristaših demokratičnega gibanja v Trstu, tako da so delavske množice izgubile samozavest in vero v lastne sile. Te delavske množice so izročili na milost in nemilost tržaški reakcionarni buržoaziji in italijanskemu finančnemu kapitalu, s katerim so ti kolovodje kominformizma sklepali pakte in to prav ob tržaškem vprašanju, kjer so si lastili avanturgarni položaj v borbi zoper vse demokratične sile v Trstu, s posebno ostrino pa proti socialistični Jugoslaviji in zoper ljudsko oblast v coni B. Taka politika je rodila svoje sadove, ki so pogubni za demokratično gibanje tržaških množic, ki prav zaradi tega doživljajo vse od polava kominformistične agenture v Trstu poraz za porazom.

Mi smo že povedali svoje besedo o rešitvi tržaškega vprašanja. Mislimo da ne bi bilo prav dalje samo še tarnati in obtoževati. Predvsem moramo prav sedaj bolj kot zdaj koli prej prešteti svoje sile in jih uvrstiti v širšo politično dejavnost med vsem demokratičnim gibanjem sploh in posebej te kot Slovenci med našim slovenskim delovnim ljudstvom. Vedeti moramo, da je večkrat zgodovina postavila delovne množice pred hude preizkušnje in da so iz vsake take preizkusnje izšle politično in organizacijsko ojačene, če so se zavedale svoje zgodovinske dolžnosti. V nobenih pogojih, v katerih smo se znašli, moramo tudi mi zavzeti tako zgodovinsko mesto, ki nam bo dalo možnost splošne okrepitve, in to ne samo v našem interesu, ampak tudi v interesu splošnega tržaškega demokratičnega gibanja.

Sporazum, ki je bil sklenjen med obema državama, nam prav zato, ker je ena podpisnica socialistična, daje pogoje za vsestransko razvijanje demokratične borbe tržaškega delovnega ljudstva za blaginjo in razvoj tržaškega gospodarstva v zvezi z zaledjem. Tudi reakcionarni imperialistični krogi niso mogli zanikati vloge Trsta v povezavi v njegovim naravnim zaledjem. Za slovenski živelj, ki je po sporazumu postavljen pod upravo italijanske republike, je bil sestavljen poseben statut, ki jamči tržaškim Slovencem narodnostno izživljanje na vseh področjih. Ta statut je sad dolgotrajne borbe zastopnikov socialistične Jugoslavije z angloamerisko imperialistično politiko in z imperialističnimi tendencami Italije.

Danes obstaja kot živa črka. Mi se zavedamo, da bo izpolnjevanje tega statuta v veliki meri odvisno od nas samih. Zavedamo se, da nam nihče ne more kratiti naših narodnostnih in sploh človeških pravic. Zato se bomo borili, da bi se te naše priznane pravice uveljavile in se ne bomo omejevali samo na one, ki so protokolirane, temveč bo šla naša borba naprej s postopnim razvojem demokratičnega gibanja v svetu, ki bo vedno bolj odpiral nove horizonte človeštvu in tako tudi našim pravicam.

Tu pri nas se bomo združevali z vsemi naprednimi silami za uresničenje naprednega socialističnega gibanja, zavedajoč se, da bomo v tem gibanju ne privesek, ki pričakuje od njega pomoči pri reševanju svoje narodnostne problematike, ampak da bomo ustvarjalna in gonilna sila, ki se bo na splosno udejstvovala v borbi domačih in sosednih delovnih množic za reševanje gospodarskih in socialnih problemov; v tej borbi bo obseženo tudi naše narodno vprašanje.

Statut, ki je bil sprejet pri podpisu sporazuma, je uzakonjena pravica tu živečih Slovencev. Te pravice se bomo posluževali kot progresivno usmerjeno gibanje, zavedajoč se, da moramo biti budni, da se žalostna in grenka zgodovina, ki nam je vsem znana, ne povrne.

Obenem pa s tega mesta povemo onim, ki bi imeli tendence okrniti naše človeške pravice, da je še svež spomin na klavrni konec onih mogotcev, ki so hoteli uničiti demokratična gibanja sploh in ki so obsodili narode in ljudstva na smrt.

FR. STOKA

ZVEZNI IZVRŠNI SVET FLRJ ODOBRIL ČETVORNI SPORAZUM O TRSTU

TRŽAŠKO VPRAŠANJE JE ODSTRANJENO Z DNEVNEGA REDA

Tako je poudaril v svojem govoru maršal Tito in dodal, da upa, da bo med Jugoslavijo in Italijo prišlo do sodelovanja na gospodarskem in na vseh drugih področjih - Sporazum je razumen kompromis, ki ne izpolnjuje vseh pravičnih teženj jugoslovanskih narodov, ki se bodo še nadalje z miroljubnimi sredstvi trudili uresničiti svoje pravice, je poudaril dr. Aleš Bebler

(Od našega dopisnika)

BEOGRAD, 7. — Zvezni izvršni svet je imel danes dopoldne sejo, na kateri je po uvodnih besedah predsednika republike maršala Tita, poročilu državnega podtajnika za zunanje zadeve dr. Aleša Beblerja in govorih zastopnikov vseh ljudskih republik odobril sporazum o STO. Zvezni izvršni svet je za tem pooblastil koordinacijski odbor, naj pripravi in predloži v odobritev zvezni ljudski skupščini zadevne predloge, ter sklenil ustanoviti komisijo, ki bo proučila gospodarska in pravna vprašanja, ki so nastala v zvezi z razširitvijo civilne uprave na okraja Koper in Buje.

Seji izvršnega sveta je predsedoval maršal Tito. Razen članov sveta so se seje udeležili tudi predsednik zvezne ljudske skupščine Moša Pijade, predsednik Ljudske skupščine Srbije Petar Stambolić, podpredsednik zvezne ljudske skupščine Vladimir Simič, Boris Kraigher in drugi.

V nadaljevanju seje so govorili še predsedniki republiških izvršnih svetov kakor tudi predsednik zunanjepolitičnega odbora Zvezne skupščine za zunanje zadeve Vladimir Popovič. Zatem je zvezni izvršni svet sprejel tri sklepe. V skladu z ustavnim zakonom je sklenil:

1. Sprejema se sporazum o STO, ki ga vsebuje spomenica o soglasju med vladami FLRJ, Italije, ZDA in Velike Britanije, in ki je bil dosežen 5. oktobra letos v Londonu, kakor tudi vsi predloge in pisma, ki so temu sporazumu priključene;

2. z dnem, ko bodo v smislu druge točke memoranduma izvedeni mejni popravki, ki jih spomenica predvideva, in po prenehanju dela Vojne uprave JLA v jugoslovanski coni STO, se uvede civilna uprava FLRJ na ozemlju, na katerega se po tem sporazumu razširi civilna uprava FLRJ;

3. civilno upravo na ozemlju iz točke 2 sporazuma bodo izvrševali ljudski odbori občin, mestnih občin, okrajev kakor tudi v okviru svojih pravic in dolžnosti republiški in zvezni organi. Na področju okraja Koper, kakor tudi na onem področju dosedanje cone A STO, na katerega se razširi civilna uprava FLRJ, bodo izvajali pravice in dolžnosti republiških organov zadevni oblastveni organi LR Slovenije, na področju okraja Buje pa zadevni organi LR Hrvatske.

Besede maršala Tita

Predsednik republike maršal Tito je v otvoritvenem govoru dejal:

«Predmet današnje seje bo sporazum, ki je bil dosežen o razdelitvi STO med Jugoslavijo in Italijo. Podrobnosti in tehnične vidike vam bo prikazal v svojem poročilu tov. Bebler, jaz pa bi vam hotel povedati samo nekaj besed. S tega mesta lahko ne glede na žrtve, ki jih je dala naša država, izrazim zadovoljstvo, da je končno prišlo do tega sporazuma o vprašanju, ki je bilo vrsto let eno izmed mučnih vprašanj v tem delu Evrope. To vprašanje ni samo preprečevalo sodelovanje med našima dvema državama, temveč je bilo predmet zaskrbljenosti pri vsem naprednem človeštvu. Lahko rečem, da je Jugoslavija tudi tokrat, kakor že večkrat poprej, pokazala svojo pripravljenost na največje žrtve, da bi dala svoj prispevek k utrditvi miru in k stabilizaciji v Evropi.

Kako je nastalo to vprašanje? Vi veste, da je bilo to tako rekoč proizvod nepravilnega in nepravičnega vmešavanja na mirovni konferenci. Iz takšnih klavzul, ki so bile sprejete o STO na mirovni konferenci, je nastalo tako nenormalno stanje, ki je vse bolj zaostrovalo in zastrupljalo odnose med Italijo in Jugoslavijo. Upoštevajoč to, smo prišli do prepričanja, da, če želimo doseči tukaj normalno stanje, če želimo, da na nekak način vzpostavimo trajne normalne odnose med nami in Italijo, moramo prispevati tudi večje žrtve.

Verujem, da bo ta žrtev, ki jo je prispevala Jugoslavija, prinesla sadove ter da bo to v korist ne samo naših dveh držav, temveč tudi v korist stabilizacije in utrditve miru sploh. Kajti čeprav je to po svojem obsegu bilo manjše, je bilo po svojem pomenu zelo visoko evropsko vprašanje. Zdaj je na ta način s tem sporazumom to vprašanje odstranjeno z dnevnega reda.

Ob tej priložnosti bi želel poudariti, da je uspelo vsem nam, ki smo odgovorni za politiko naše države, pripeljati stvar do takega zaključka zaradi potrpežljivosti in razumevanja naših narodov. S tega mesta lahko tudi poudarim, da smo odgovorni državniki zares lahko hvaležni za podporo, ki so nam jo nudili naši narodi. Trdno smo prepričani, da bo dosežena rešitev naletela na popolno razumevanje pri naših ljudeh in da jo bodo prav tako ocenili izven naših meja v svetu kot ponoven dokaz, da spada Jugoslavija med tiste dežele, ki zares in z dejanji dokazujejo, da želijo čim več prispevati k pomiritvi in utrditvi miru v svetu.

Po tistem, kar je bilo doseženo, je naša naloga jasna. Zelo radi bomo sprejeli vsak predlog in ne samo da ga bomo sprejeli, temveč bomo dajali tudi sami pobude, da bi prišlo do sodelovanja tako na gospodarskem kakor tudi na vseh ostalih področjih med Jugoslavijo in Italijo, ki sta zaradi izredno ugodnega zemljepisnega položaja gospodarsko precej navezani druga na drugo. Verjamem, da bodo tudi onstran meje, v Italiji, odgovorni ljudje, ki so sodelovali pri vsem tem in sprejeli zdaj ta sporazum, šli z istimi težnjami in željami v smeri utrjevanja in sodelovanja med našima dvema državama».

Obrazložitev dr. A. Beblerja

Državni podtajnik za zunanje zadeve dr. Aleš Bebler je podal poročilo o poteku in rezultatih pogajanj za rešitev tržaškega vprašanja. Dr. Bebler je izjavil, da sporazum, ki je razumen kompromis, ne izpolnjuje vseh upravičenih teženj jugoslovanskih narodov in da se jugoslovanski narodi ne odpovedujejo pravici, da se še nadalje z miroljubnimi sredstvi trudijo, da bi v celoti uresničili svoje pravice. Trenutno je Jugoslavija v današnjih objektivnih okoliščinah dosegla maksimum. Ceprav nova meja med Jugoslavijo in Italijo ne more biti pravno dokončna, je lahko vendarle stalna in trdna in omogoči normalen razvoj dobrih sosedskih odnosov in to še zlasti zato, ker so vlade ZDA, Velike Britanije in Francije izjavile, da ne bodo podpirale nikakršnih teritorialnih zahtev, t. j. zahtev Italije na tisti del STO, ki po londonskem sporazumu pride pod civilno upravo Jugoslavije.

Zgodovinski pomen sporazuma se po Beblerjevih besedah ne more podcenjevati, kajti to ni bil samo spor med dvema vladama, temveč je bil to spor, ki je ločil dva sosedna naroda in onemogočal njuno sodelovanje, ki bi lahko koristilo tudi drugim narodom. Sporazum o Trstu, ki je bil dosežen po zaslugi realistične politike obeh držav, vliva upanje, da bo nesoglasje med jugoslovanskimi narodi in Italijo ostalo stvar preteklosti in da bo nastopila doba normalnih sosedskih odnosov, ki se lahko razvijejo v odnose iskrenega in tesnega sodelovanja, kar bo vplivalo na pomiritev v svetu.

Dr. Bebler je ugotovil, da je osmooktobrski sklep zaostril tržaško vprašanje in ga privedel v akutno krizo. Jugoslovanski narodi so se enotno uprli enostranskemu in nepravilnemu sklepu in obenem tudi splošni politiki izvršenih dejstev in vsiljevanja tuje volje. «Cilj naše politike v tem vprašanju ni bil samo preprečiti izvedbo sklepa od 8. oktobra, temveč tudi najti pot do sporazumne rešitve, ki bi ustvarila mirne in dobre sosedske odnose med nami in Italijo».

Državni podtajnik je nato prikazal historiat pogajanj med Jugoslavijo, Italijo, ZDA in Veliko Britanijo ter glavna določila memoranduma in drugih dokumentov. Ko je govoril o mednarodnopravni veljavi sporazuma, je dr. Bebler poudaril, da se mora notificirati pri Varnostnem svetu in izrazil prepričanje, da bo Varnostni svet odobril sporazum o sporu med dvema državama, ki je toliko let zastrupljal medsebojne odnose in negativno vplival na razvoj konsolidacije povojne Evrope.

BORIS KRAIGHER ODGOVORIL NA SCELBOVE IN BARTOLIJEVE IZJAVE

Važnost ureditve obmejnega prometa za Trst in okolico, Kras in Istro

S tako ureditvijo bo pomagano Trstu in vsemu primorskemu ljudstvu, ki je izgubilo Gorico in Trst - Ureditev tega vprašanja je odvisna od dobre volje vladajočih italijanskih in tržaških činiteljev

Velik pomen izgradnje Kopra in njegove povezave s Slovenijo

Predsednik izvršnega sveta Slovenije Boris Kraigher je v svojem govoru na današnji seji Zveznega izvršnega sveta izjavil, da tržaški sporazum, kakor je bil sklenjen, predstavlja brez dvoma največ, kar je bilo mogoče doseči v danih pogojih. Z ene strani predstavlja velik uspeh za prebivalstvo koprskega in bujskega okraja, ker so s sporazumom odstranjene zadnje ovire v njihovih naporih, da gradijo socialistične družbene odnose pod enakimi pogoji kot vsi narodi Jugoslavije. Začasno stanje, v katerem je bilo prebivalstvo v zadnjih devetih letih, je stalno oviralo dosledno graditev ljudske oblasti in izpopolnjevanje gospodarskega sistema vzporedno z razvojem Jugoslavije. Tudi manifestacije, ki so bile v zadnjih dneh v teh okrajih, so jasno pokazale, da tamkajšnje prebivalstvo z navdušenjem sprejema rešitev, ki je bila dosežena.

Boris Kraigher je nato podčrtal, da sporazum, čeprav pomeni velike žrtve za jugoslovanske narode, kljub temu predstavlja velik korak naprej od položaja, ki je bil dosežen z mirovno pogodbo, ko je bilo Jugoslaviji odvzeto poleg Trsta tudi njeno etnično področje severnozahodne Istre.

Nato je Boris Kraigher poudaril, kako se je v zadnjih devetih letih pokazalo, da je bilo nemogoče striktno izvajati mirovno pogodbo in ustanoviti STO. Taka rešitev, je dejal, bi v vsakem pogledu pomenila veliko žrtev za prebivalstvo koprskega in bujskega okraja, ki je že na poti izgradnje socializma. Obenem pa se je pokazalo, da je tudi za prebivalstvo Trsta bolje, da se v okviru Italije bori za svoje demokratične pravice, kot pa da je odvisno od dobre volje tujih sil.

Stanje se za tržaško prebivalstvo popravlja predvsem zaradi tega, ker je v osnovi tega sporazuma dobra volja s strani Jugoslavije in Italije, da se začne izboljšanje in normalizacija odnosov med obema državama. Ta sporazum kaže, da je v Italiji precej sil, ki žele normaliziranje odnosov, in gotovo je, da bo izboljšanje teh odnosov neposredno odvisno od politike italijanske vlade v samem Trstu in od njenih naporov, da se v Trstu na osnovi tega sporazuma čim prej neha šovinistična histerija.

Z druge strani pa ni treba gojiti iluzij, da ne bo v tem pogledu še novih težav in da bo mogoče hitro odstraniti ta šovinizem. Že prve izjave Bartolija, predsednika tržaškega občinskega sveta, v katerih poudarja, da je takšna rešitev pobuda iredentistom od Zadra do Kopra in govori v njih o bodoči zamišljeni «svobodi» vsega prebivalstva Julijske krajine, kažejo, da obstajajo še nekatere nevarnosti. Gospod Scelba poudarja začasnost tega sporazuma zelo dvoumno, in sicer da ostane Italija v Trstu, zaključek o začasnosti pa se nanaša na ostalo, kar pomeni, na tista ozemlja, ki so popolnoma nedvomno jugoslovanska. S takšnim tolmačenjem se šovinizem ne bo pomiril, pomiritev pa je prvi pogoj za normalizacijo odnosov.

Boris Kraigher je nadaljeval, da zaradi tega, ker sporazum pomeni, da žele vodilni krogi v Italiji normalizacijo odnosov med obema državama, lahko verujemo, da se bodo zavzeli za odpravo tega šovinizma. Scelbova izjava v rimskem parlamentu: «Slovenci v coni A so lahko gotovi, da bomo sklepe sporazuma dosledno izvajali», vliva upanje, da bo mogoče reševati nova vprašanja v bodočnosti, in da se bo položaj Slovencev bistveno razčistil.

«Mislim, da je osnovni pogoj za izboljšanje položaja tržaškega prebivalstva izvajanje tudi tiste točke sporazuma, ki govori o vprašanju obmejnega prometa med Trstom in jugoslovanskimi področji, ki mejijo na Trst in Italijo. Glede na to, da predstavljajo najnaravnejše zaledje Trsta prav jugoslovanska zahodna področja, predvsem Slovenija in Hrvatska, je povsem razumljivo, da bo Trst gospodarsko zelo težko živel, če ne bo poleg drugih vprašanj v zadostni meri rešeno tudi vprašanje obmejnega prometa. Mislim, da je primerna rešitev tega vprašanja odvisna predvsem od dobre volje vladajočih italijanskih in tržaških činiteljev. V tem pogledu bomo pomagali toliko, kolikor se bo z druge strani pokazala dobra volja po normalizaciji odnosov.»

V svojem govoru je Boris Kraigher nadaljeval:

«Za prebivalstvo koprskega okraja kakor tudi za prebivalstvo okoliških področij, predvsem Krasa in Istre, predstavlja izguba Trsta veliko vprašanje. Primorsko prebivalstvo po izgubi gospodarskega, kulturnega in političnega središča — Gorice — izgublja zdaj še drugi, še bolj važen center, Trst. Koper te izgube ne bo mogel nadomestiti. Morali si bomo pomagati s tem, da bomo čim bolj olajšali obmejni promet na vseh področjih. To pa je po mojem mnenju odvisno od dobre volje na italijanski strani. Poleg tega bo LR Slovenija napravila vse, da bo z izgradnjo Kopra, z vzpostavitvijo čim boljših zvez med Koprom in zaledjem, cest in železnic z izgradnjo industrije, pomorskih zvez, kakor tudi stanovanjskih, zdravstvenih in prosvetnih razmer, vsaj do neke mere olajšala našemu prebivalstvu to veliko izgubo.

«Vsekakor pa ni pretirano, če rečemo, da pomeni ta sporazum tudi zgodovinsko preokretnico v odnosih med Jugoslavijo in Italijo in da predstavlja poleg vseh ogromnih žrtev, ki smo jih morali pretrpeti, da bi ga dosegli, zgodovinski uspeh za izboljšanje našega mednarodnega položaja in ugleda.

Mislim, da je enotnost jugoslovanskih narodov, ki je prišla do izraza 8. oktobra lani in ki je najbolj jasno demantirala intrige tistih, ki so hoteli prikazati tržaško vprašanje kot lokalno vprašanje slovenskega nacionalizma, dokazala, da je tržaško vprašanje enako važno za vse jugoslovanske narode, da je resnično jugoslovansko vprašanje. To je dokazala enotna odločnost vse Jugoslavije, da ne bo dovolila nikakih diktatov in pustolovščin. Prav ta enotni odpor proti 8. oktobru je največ prispeval k temu, da se to bolestno vprašanje odnosov med Jugoslavijo in Italijo lahko vendarle črta z dnevnega reda.»

Egiptovska vlada odobrila sporazum o Suezu?

KAIRO, 7. — Iz krogov, ki so blizu vladi, se je izvedelo, da je vlada prejšnjo noč odobrila sporazum o vojaških oporiščih na področjih Sueškega prekopa. Po istih virih obsega pogodba 13 členov in dve prilogi in bo podpisana v ponedeljek ali sredo.

Danes v rimskem senatu glasovanje o sporazumu o tržaškem vprašanju

Pred glasovanjem bo Scelba odgovarjal na izvajanja senatorjev - Monarhisti postavljajo imperialistične zahteve - Demokristjansko pojmovanje «začasnosti» sporazuma - Scelbov razgovor s Palamaro

(Od našega dopisnika)

RIM, 7. — Medtem ko je senat danes nadaljeval z diskusijo o londonskem sporazumu o Trstu, ki se bo verjetno končala s Scelbovim odgovorom in glasovanjem jutri zvečer, je ministrski predsednik Scelba predpoldne sprejel na Viminalu prefekta Palamaro, ki je bil na zadnji vladni seji imenovan za vladnega komisarja v coni A. Govorila sta o raznih tržaških vprašanjih, ki jih je v zadnjih mesecih proučevala posebna medministrska komisija, ki jo sestavljajo podtajniki Scalfaro, Ferrari Aggradi in Benvenuti.

Scelba je predpoldne sprejel tudi veleposlanika ZDA Claro Luce, ki je prišla k njemu, kot uradno javljajo, na vljudnostni obisk ob dosegi sporazuma o Trstu.

V senatu so doslej znane tri resolucije, o katerih bodo glasovali po zaključku debate o Trstu. Prva je resolucija KPI, ki zavrača delo vlade in ji izraža nezaupico, ki pa še ni bila predložena. Drugo resolucijo so sklenili predložiti danes zvečer na sestanku monarhistične parlamentarne skupine. Ta resolucija pozdravlja uvedbo italijanske uprave v Trstu in «poudarja potrebo, da se italijanska suverenost nad Istro, ki pravno ni nikoli prenehala, dejansko v popolnosti obnovi in nalaga vladi, naj za ta cilj stori vse, kar bo mogoče». Vladne stranke, tudi republikanske, ki v vladi sicer ne sodeluje, so predložile skupno resolucijo, ki odobrava delo vlade pri sklepanju sporazuma ter «pošilja tržaškemu mestu izraz večne neomajne ljubezni in bratski pozdrav Italijanom, ki živijo onkraj demarkacijske črte, obenem pa želi, da bi sporazum o soglasju pomenil začetek prijateljskega sodelovanja med Italijo in Jugoslavijo v medsebojno korist in v interesu miru».

Med strankami edino monarhisti še niso določili svojega stališča pri glasovanju; njihovo zadržanje bo verjetno odvisno od tega, kako bo Scelba reagiral na njihovo resolucijo, ki je sestavljena v popolnoma jasno izraženem iredentistično-imperialističnem duhu. Tudi senator Guariglia, ki je danes govoril v imenu PNM, je napovedal samo to, da bo «monarhistična skupina še premislila svoje stališče o tem vprašanju».

Guariglia je v svojem govoru med glavnimi «negativnimi stranmi» sporazuma navedel, da ta «prvič uvaja dvojezičnost v Trstu, do česar ni prišla niti avstrijska uprava». Nadalje je Guariglia dejal, da je sporazum kljub vsemu govorjenju o začasnosti vendarle dokončen, čeprav ta dokončnost «ne velja in ne more veljati za italijansko ljudstvo, za katerega vprašanje vzhodnih meja ni zaključeno». Nato je dejal, da bi bila mogoča za Italijo ugodnejša rešitev, ko ne bi bila italijanska zunanja politika že dolga leta na napačni poti, kar se tiče njenih metod.

Obširno je sporazum zagovarjal demokristjan Zoli in v polemiki o stalnosti ali začasnosti dejal, da se sporazum tiče samo upravne strani vprašanja in torej ne more biti dokončen. «Dejstvo, da vlada ne zahteva, naj sporazum ratificira parlament, je dejal Zoli, že samo po sebi najbolje dokazuje, da je prav italijanska vlada prepričana, da položaj, ki je nastal s sporazumom, nikakor nima dokončnega značaja». Nato je dejal, da njegova stranka «s trdnim zaupanjem želi, da bodo nekega dne, po razdobju prisrčnega sodelovanja in po objektivnem proučevanju načela pravičnosti in prava, vrnjena Italiji ona mesta in ono prebivalstvo, ki še ostajajo pod jugoslovansko upravo, pri čemer bi morebiti lahko pustili Jugoslaviji kakšno majhno občino, ki ji etnično pripada».

Senator Cianca je potrdil, da bodo predstavniki PSI glasovali proti, pri čemer «se držijo resolucije poslanske zbornice, ki je nalagala vladi, da se ohrani celovitost in nedeljivost STO», medtem ko je vlada «sprejela demarkacijsko črto, ki je za Italijo še bolj neugodna».

Zadnji govornik je bil senator Donini (KPI), ki je polemiziral s trditvami vladnih predstavnikov glede politike KPI do Trsta v povojnih letih. Napovedal je seveda, da bodo senatorji KPI glasovali proti. Končno je še senator Tartufoli (DC) predložil resolucijo o ribolovu v Jadranskem morju.

Medtem se še nadalje širijo govorice o bližnji vladni krizi, ki se že javlja v določeni krizi v odnosih med vladnimi strankami. Včeraj in danes je o tem dolgo razpravljalo vodstvo PSDI in končno s 15 glasovi proti 4 in 2 vzdržanima sprejelo resolucijo, ki med drugim odobrava delo vlade in njeno politično linijo. Resolucija pozdravlja tudi uvedbo italijanske uprave v Trstu in izraža željo, da se bodo normalizirali odnosi z Jugoslavijo. A. P.

Mendès-France poročal skupščini o sklepih londonske konference

Posarsko vprašanje je treba rešiti istočasno z evropskim vprašanjem - Stališče do predlogov Molotova - Reynaud zahteva nova pogajanja z Nemčijo

PARIZ, 7. — Ko se je danes popoldne začela seja narodne skupščine, je bila dvorana do zadnjega kotička polna in vsi so napeto pričakovali govor Mendes-Francea.

Mendes-France je začel govoriti kmalu po otvoritvi seje in je v začetku svojega govora poudaril, da namerava vedno popolneje povezati parlament z delom vlade. V zvezi z neuspehom EOS je izjavil, da ga je treba pripisati dejstvu, da se je pretiravalo glede naddržavnosti, pomanjkljivosti pa so bile glede angleškega sodelovanja. Pri tem je poudarjal nujnost angleške udeležbe pri nadzorstvu nad evropskim oboroževanjem in pripomnil, da se mora to nadzorstvo poveriti evropskemu organizmu, ki bo edini lahko jamčil, da ne bo diskriminacij.

Zatem je Mendes-France podrobno analiziral londonske sklepe in pri tem poudaril, da Nemčija ne bo mogla izdelovati nekaterih vrst najbolj smrtonosnega orožja, da bo nadzorstveni organizem lahko odločal o oboroževanju in o vojaških silah z navadno večino in da bo moral vsako leto predložiti poročilo skupščini, ki bo odraz držav bruseljskega pakta ter bo lahko štela večje število udeležencev, če bi se državam, ki so se zbrale v Londonu, pridružile še druge. Mendes-France je tudi poudaril potrebe udeležbe anglosaških držav pri skupni obrambi in je omenil Dullesovo obvezo, da bo zahteval od svoje vlade glede novega organizma ista jamstva, ki so jih ZDA ponudile za EOS, in enako izjavo kanadskega zunanjega ministra. Predvsem pa je poudaril «odločilni» značaj britanske obljube, da bo ohranila svoje sile na celini.

Dalje je Mendes-France izjavil, da s francoske strani ni moglo biti drugih ugovorov proti sprejemu Nemčije v NATO, ker je francija dobila zadovoljiva jamstva in zagotovila glede nemške oboroževanje; sporazumeti se je treba le o nekaterih podrobnostih glede višine integracije, do katere bodo oborožene sile posameznih držav prišle v poštev za integracijo v novem obrambnem sistemu.

V svojem govoru je Mendes-France omenil tudi Posarje ter je pri tem poudaril obveznost Nemčije, da se ne bo zatekla k sili, da doseže svoje namene kakor tudi, da je on razumel, da je treba posarsko vprašanje rešiti istočasno z evropskim vprašanjem v celoti, ker je treba obe vprašanji predložiti istočasno parlamentu.

Omenil je tudi včerajšnje predloge Molotova in izjavil: «Ne bom podal nobene ocene izjav Molotova. Izjaviti moram samo to, da se njegove izjave upoštevajo z vso resnostjo, ki jih terjajo. Francija je pripravljena proučiti vse predloge in vsa priporočila in ne bo opustila nobene stvari, ki bi si ji zdela, da lahko prispeva k vzpostavitvi miru. Če Sovjetska zveza želi priti do rezultata, bo našla v Franciji voljo do miru in sodelovanja».

Zatem je Mendes-France pozval tiste, ki nasprotujejo nemški oboroževitvi, naj upoštevajo stvarnost, in pripomnil, da je nemogoče prepovedati kateri koli državi, da prispeva k svoji obrambi. «Odločitev zaveznikov je sprejeta.

Govoril je zatem neodvisni republikanec Paul Reynaud, ki se je izrekel proti nemški oboroževitvi. Izjavil je tudi, da obveznost, ki jo je sprejel Eden glede vzdrževanja britanskih vojaških sil na evropski celini, pomeni samo aritmetični prikaz prejšnjih obveznosti in da ni noben nov element na vojaškem področju.

Med drugim je Reynaud tudi izjavil, da je novemu sistemu usojeno zrušiti se ter je dodal, da je najslabša politika tista politika, ki omogoča preporod Wehrmachta. Omenil je nato nedavni Adenauerjev predlog glede integracije nemške vojske in je predlagal, naj se na podlagi te ponudbe začnejo pogajanja z nemškim kanclerjem.

Po kratki prekinitvi seje je govoril golistični poslanec Venroux, ki je opozarjal, naj se ne podpiše z Nemčijo noben sporazum, dokler se ne reši posarsko vprašanje. Neodvisni republikanec general Aumeran je izjavil, da «sprejeti nemško oboroževitev pomeni ponovno izpostaviti francosko ozemlje nevarnosti», ter je dodal, da londonski sporazum ne predvideva nobenega jamstva proti nemškim zahtevam po bivših ozemljih na Vzhodu.

Današnja seja se je zaključila z govorom kominformističnega poslanca Casanova, ki je obsojal londonski sporazum in temu nasproti postavljal predloge Molotova. Debata se bo nadaljevala jutri zjutraj. Medtem ko je Mendes-France govoril v narodni skupščini, je v republiškem svetu prebral njegove izjave minister za prosveto in nato je bila seja odložena.

Kongres angleških konservativcev

BLACKPOOL, 7. — Danes zjutraj se je v Blackpoolu začel 74. kongres angleške konservativne stranke, ki se ga udeležuje 4100 delegatov. Takoj po začetku se je začela debata o zunanji politiki. Osnova za debato je bila resolucija, ki odobrava nemški prispevek k zahodni obrambi.

Danes je kongres že odobril to resolucijo in še eno resolucijo z zunanjepolitično vsebino, ki izraža priznanje vladi za njeno prizadevanje, da se vzpostavijo prijateljski odnosi in razumevanje med raznimi deželami sveta. Kongres je z odobritvijo resolucije o Nemčiji odobril tudi sklep vlade, da ohrani štiri divizije na evropski celini.

Na kongresu je zunanji minister Eden poročal o zunanji politiki konservativne vlade. Med drugim je omenil tudi tržaško vprašanje in dejal, da je bilo po osmih mesecih tajnih pogajanj mogoče najti rešitev po zaslugi čim tesnejšega sodelovanja med ameriško in angleško diplomacijo. Dejal je, da se bodo zaradi tega izboljšali odnosi med Rimom in Beogradom, pa tudi odnosi med Anglijo na eni ter Italijo in Jugoslavijo na drugi strani. Eden je izrazil priznanje Italiji in Jugoslaviji

Za čitatelje «Dela»

Dogaja se v teh dneh, da se marsikateri Vidalijev razgreti pajdaš kaj rad zaleti v posameznega našega pristaša in ga začne obtoževati, češ — vi titovci ste krivi za izgubo Trsta. Je že tako, da se prav tisti, ki se zaveda lastne krivde, najrajši brani tako, da krivdo zvrača na drugega. Vendar pa je najboljši odgovor na to nesramno robotc ta, da se takšnemu razgretemu grešniku pokaže njegovo uradno glasilo «Unità». V njem je iz dneva v dan več kot preveč dokazov, da hočeta Vidali in Togliatti (da o fašistu Ulisseju niti ne govorimo) ne samo Trst za Italijo, temveč še mnogo, mnogo več in da obtožujejo skupaj s fašisti od MSI prav sedaj v rimskem parlamentu Scelbo, da je prodal cono B Titu itd. To vidi danes vsak pristaš Vidalija. Če pa kljub temu kriči, potem je jasno, da zavestno služi obnavljanju italijanskega imperializma.

Kot primer pisanja «Unità» objavljamo gornjo fotografijo iz njene številke od 6. t. m. v kateri Ulisse in Togliatti in vsi ostali iz vodstva KPI «pozdravljajo Tržačane, ki se ponovno priključujejo Italiji». Medtem ko smo vsi demokratični Tržačani s to priključitvijo nezadovoljni, jo oni torej pozdravljajo! Pa ne samo to! Za prebivalstvo cone B, ki je s sporazumom sedaj povsem varno pred italijanskim okupatorjem, pravi «Unità», da je bilo naravnost «izdano», in se torej strašno jezi, da tudi teh svojih «bratov» ne more pozdraviti v Italiji, kot pozdravlja Tržačane.

SPOMINSKI DNEVI

Na današnji dan je leta 1952 umrl v Ljubljani skladatelj Fran Venturini.

TRŽAŠKI DNEVNIK

Danes, PETEK 8. oktobra Brigita, Dragusta
Sonce vzide ob 6.11 in zatone ob 17.33. Dolžina dneva 11.22. Luna vzide ob 15.25 in zatone ob 1.22.
Jutri, SOBOTA 9. oktobra Dionizij, Sortina

TRETJI DAN PO PODPISU SPORAZUMA O TRSTU

JALOVI POSKUSI ŠKVADRISTIČNEGA TERORIZIRANJA PRI SV. ANI IN V KRIŽU

Divjanje fašistov in eksplozija petarde v Križu - Napad na slovenski otroški vrtec pri Sv. Ani - Sestanek komisij za predajo oblasti cone A Italiji v Vidmu Danes odhod prvih ameriških čet in sestanek komisij za novo razmejitev

V noči med sredo in četrtkom je prišlo do resnih izgredov in napadov fašističnih tolp na prebivalstvo slovenskih vasi Prosek in Kontovel.

Že v sredo okrog 11. ure zvečer je tako prišla na Kontovel številna skupina motoristov, okrašenih z italijanskimi zastavami, in pričela zmerjati: «A morte i s'ciavi!», «Andè a Lubiana!» itd. Prisotni domačini so seveda reagirali tako, da je prišlo do metanja kamenja in fizičnih obračunavanj. Fašistični razgrajači so kaj kmalu uvideli, da store mnogo bolje, če se poberejo in so zato hitro zapustili vas in so odpeljali proti Sv. Križu.

Tam pa so se zbrali vsi vaščani ne glede na politično prepričanje, ker so pričakovali napad, saj so se hotele fašistične bande že prejšnji večer šopiriti po vasi in tako ustrahovati Slovence. Zbrane množice vaščanov (bilo je navzočih nad 150 ljudi) so se napadalci ustrašili in se hitro odpeljali naprej proti Nabrežini in skozi Sesljan nazaj v Trst.

Sv. Križ pa so si vzele fašistične tolpe za ponoven cilj pozno ponoči. Očividci pripovedujejo, da sta okrog 1 ure pripeljala manjši avtomobil in kamion večjo skupino ljudi, ki so izjavljali, da so iz Tržiča. Ta skupina se je ustavila v taborišču ezulov in se je okrog 2. ure napotila po vasi, kjer je pričela razgrajati in pisati po zidovih šovinistična gesla.

Skupina pa tudi tokrat ni imela sreče ne poguma. Trije Križani so namreč bili v neki hiši slučajno še pokonci in so vprašali razgrajače, kaj počno. Že to vprašanje je bilo dovolj, da so vsi fašistični banditi spustili čopice in jo ucvrli iz vasi. Istočasno pa so tudi pričeli metati bombe. Ena bomba, menda italijanskega tipa, je k sreči eksplodirala precej daleč od fantov iz Sv. Križa, medtem ko druga, ki je padla prav blizu ni eksplodirala. Le temu naključju je treba pripisati, da ni bilo žrtev.

Številna skupina golobradcev je v četrtek ponoči napadla slovenski otroški vrtec pri Sv. Ani. Tam so razbili 20 šip in vdrli skozi vrata. Vendar pa se v notranjosti niso dolgo zadrževali zaradi tega, ker je med tem časom prišla policija in so se napadalci razbežali.

O tem terorističnem napadu policija ni izdala nikakega uradnega poročila ter po pripovedovanju očividcev tudi ni prijela nobenega napadalca.

Dobra dva dni je minilo od podpisa sporazuma in že smo priče številnim in težkim fašističnim napadom na tukaj živeče Slovence.

Takoj nekaj ur po podpisu je fašistična tolpa napadla slovenski lokal pri Sv. Ivanu in so šovinistični manifestanti po ulicah pričeli kričati «Smrt Slovencem».

Dan kasneje pa smo že priče zgoraj opisanim napadom na slovenske vasi in kar je naravnost nerazumljivo na slovenski otroški vrtec. Manjših incidentov groženj po telefonu, osebnih zmerjanj itd, pa je bilo izredno mnogo in je nemogoče vse ugotoviti in zabeležiti.

Vsi ti fašistični napadi so v ostrem nasprotju tako s točnimi določili kot z načeli, ki prevevajo ves sporazum, podpisan med Italijo in Jugoslavijo. Zaradi tega še enkrat odločno pozivamo oblasti, da vsako tako dejanje odločno preprečijo in krivce strogo kaznujejo.

Po dvodnevnih organiziranih manifestacijah, ki so se odlikovale po hrupnem in nebrzdanem obnašanju mladih udeležencev ne pa po številu meščanstva, se je včeraj ves hrup polegel in življenje v mestu se je vrnilo v stari normalni tir. Po nalogu odbora za obrambo italijanstva Trsta so zastave včeraj izginile z oken. Iz tega se pač vidi, da se navdušenje ravna po ukazih od zgoraj. Tudi motoristi so se v zadovoljstvo prebivalstva nehali poditi po mestu.

* * *

Po predvčerajšnjem sestanku v Devinu, kjer sta se gen. Winterton in gen. De Renzi sporazumela o glavnih točkah za predajo oblasti področja A Italiji, so se včeraj zjutraj sestali v Vidmu britanski, ameriški in italijanski glavni štabi za ureditev konkretnih formalnosti o gornjem načrtu. Namestnik političnega svetovalca pri gen. Wintertonu dr. Fabiani in podpolkovnik italijanske vojske Montiglio sta v imenu italijanskega zunanjega ministrstva odnosno italijanske vojske sprejela v Vidmu britansko in ameriško komisijo, ki ju vodita načelnik glavnega štaba anglo-ameriških sil v coni A polkovnik Maynyell in načelnik glavnega štaba ZVU polkovnik Lough. Italijansko komisijo sestavljajo še kapetana glavnega štaba Ferrero in Stefani, podpolkovnik javne varnosti (Pubblica Sicurezza) Diamante in major Casertano. Angloameriško komisijo pa sestavljajo poleg drugih tudi predstavniki ameriškega političnega svetovalca, namestnik načelnika civilne policije, načelnik glavnega štaba ZVU in drugi častniki glavnega štaba.

Anglo-ameriška komisija je prišla v Videm ob 8.55 uri. Razgovori so se začeli na štabu 5. armadnega zbora italijanske vojske v vojašnici «Savorgnan».

Komisije so nadaljevale svoje delo ob 14.30 uri, ki je trajalo do 18.30 ure.

Danes pa se bosta sestali v Trstu jugoslovanska in anglo-ameriška komisija, ki sta bili sestavljeni, da uredita popravek obmejne črte, kot določa londonski sporazum o rešitvi tržaškega vprašanja.

Kot smo že poročali v našem listu, se anglo-ameriške čete pripravljajo na odhod. Po poročilu «ANSE» odpotuje prva skupina ameriške vojske danes zjutraj. Sledile ji bodo druge skupine, ki bodo odpotovale po železnici in na kamionih. Mala skupina ameriških vojakov je odpotovala v Livorno že včeraj zjutraj, da pripravi vse potrebno za sprejem čet iz Trsta. O odhodu angleške vojske ni bilo izdano še nobeno uradno poročilo.

KLICITE TELEFONSKO STEV. 93167

če želite, da Vas doma ali v uradu obišče zastopnik Dijaške Matice, da mu izročite svoj prispevek v «TEDNU ZA NASEGA DIJAKA».

NAMEREN OPTIMIZEM «GIORNALA» V PROPAGANDNE NAMENE

30 NOVIH STANOVANJ ZA USLUŽBENCE PTT NE MORE REŠITI HUDE STANOVANJSKE KRIZE

V mestu so bila že prej prazna stanovanja v novih in starih hišah, toda s tako visoko najemnino, da je ljudje ne zmorejo

Včerajšnji klerofašistični «Giornale di Trieste» pише, da je italijanski minister za promet izrazil svoje zadovoljstvo za vrnitev Trsta Italiji s tem, da je takoj nakazal določena finančna sredstva za zidanje stanovanjskih hiš za uslužbence PTT. Ob tej priliki je rimski minister poslal županu Bartoliju brzojavko, v kateri ga obvešča, da je ob «trenutku, ko se Trst vrača Italiji, nakazal 100 milijonov lir za zidavo 30 stanovanj za uslužbence PTT.»

Pod rubriko «Le ore della città» Alessijev list na isti strani z zadovoljstvom piše, da se je nekje v mestu pojavil napis «Oddamo stanovanje v najem» (Appartamento affittasi). List piše, da se je za sedaj pojavil samo en takšen napis, da pa se bodo v bodoče pojavili še drugi iste vsebine. Dalje trdi list, da je to konkreten znak na poti normalizacije položaja v mestu, normalizacije, ki so jo druga italijanska mesta že dosegla. Končno priznava, da stanovanjsko vprašanje še vedno ni rešeno.

Prva vest o zidanju novih stanovanjskih hiš za uslužbence PTT bo brez dvoma vsaj delno rešila stanovanjsko krizo med omenjenimi uslužbenci. Toda za skupne potrebe stanovanj v Trstu so podobne objave bolj propagandnega kot konkretnega značaja. 30 stanovanj na 13.000 prošenj, vloženih pri komisiji za dodeljevanje stanovanj, je tako malo, da lahko zadovolji res samo tistih 30 družin, katerih glavarji so zaposleni pri PTT. V resnici pa bi morali novi italijanski oblastniki resno načeti stanovanjsko vprašanje, in to ne samo z zidanjem novih stanovanj ampak tudi s prepovedjo nenehnega priseljevanja ljudi iz italijanske republike.

Kar se pa tiče druge vesti o ponudbi stanovanja, je to pravo zasmehovanje vseh 13 tisoč družin, ki v Trstu nimajo stanovanja. «Giornale di Trieste» se ne sprašuje, koliko stane mesečna najemnina za ponujeno stanovanje. To jih gotovo ne zanima, ker tisti, ki je omenjeno vest napisal in jo objavil, gotovo ne pozna stanovanjske stiske in je s stanovanjem pošteno preskrbljen. Mi pa vemo, da danes v Trstu ni samo tisto stanovanje na razpolago. V nekaterih novih stanovanjskih hišah, ki jih zidajo zasebniki, še vedno ponujajo na desetine stanovanj. Hkrati pa je v mestu še mnogo drugih starih stanovanj, ki so prazna, ker zahtevajo visoke stanarine in «buona entrata», ki se vedno giblje od pol milijona lir navzgor. Ljudje, ki zmorejo visoke najemnine, so si že poskrbeli stanovanje. Tu gre za veliko število ljudi, ki s svojimi nizkimi prejemki ne morejo plačevati najemnin od 20.000 lir navzgor. Pisati, da se pojavljajo javne ponudbe stanovanj, je pravi cinizem ljudi, ki nimajo najmanjšega socialnega čuta in so jim potrebe in skrbi srednjih in revnih slojev zadnja briga. Njim je dovolj, da v danem trenutku izkoristijo vsako priliko v svoje propagandne namene.

Pisati pa, da se bodo v bodoče pojavili še drugi podobni napisi, ni dober znak za Tržačane. Prerokovanje klerofašistična lista se lahko uresniči samo na en način, in sicer: da bodo morali domačini zapuščati svoje domove in oditi v tuje kraje s trebuhom za kruhom. Drugače ne moremo tolmačiti «Giornalevega» pisanja. Toda ponudba stanovanj pod takšnimi pogoji je zelo slabo znamenje bodočnosti Tržačanov.

Zahvala Dijaški Matici

Nerina Drašič, Magda Pertot, Virgilij Ferfolja in Edvin Švab se zahvaljujemo Dijaški Matici za prejeto podporo.

Pred sedmimi leti smo prvič vstopili v Dijaški dom. V svoji mladostni domišliji smo si predstavljali Dom kot veliko hišo obdano z lepim, bujnim vrtom, dolgimi hodniki, s katerih vodijo vrata v razne učilnice, igralnice, spalnice; od tu prihaja smeh, od tam zvoki klavirja. Vse je ubralo takt mladosti.

In še smo si predstavljali novi dom kot visoko hišo sredi mestnega hrupa itd.

Tako in drugače smo mislili vsi. Prišli smo v naš novi dom in spoznali realnost. Novemu življenju smo se kmalu pripadli, navezali smo se drug na drugega, na vzgojitelje, na vsakega, ki smo ga tam stalno srečavali, celo na zidove. Leta so tekla in sedaj je konec našega življenja v Domu. Kolikokrat smo se v največji burji in mrazu vračali v Dom. Sprejeli so nas topli zidovi in še toplejše besede. Kljub temu, da smo bili v velikem mestu sami, smo bili srečni. In kaj sedaj? Nehote se oziramo nazaj in pravimo: «Da, lepo je bilo, srečna leta!»

Prva leta smo živeli v Domu v igrah in učenju, pozneje smo ta krog razširili in misli je bilo vedno več. Ena takih misli je bila tudi to: «Kdo toliko pomaga našemu Domu, ko naše vzdrževalnine ne krijejo vseh stroškov?» Odgovor ni bil težak — Dijaška Matica.

Ob tej priliki se iskreno zahvaljujemo vsem podpornikom Dijaške Matice za vsako najmanjšo pomoč in pozivamo vse zavedne Slovence in slovenske ustanove, da podprejo Dijaško Matico, da bo lahko nudila nesebično toploto tistim, ki so prišli za nami, da bomo tako zadostili njihovemu velikemu upanju.

Ako želimo naši mladini srečno sedanjost in lepšo bodočnost, darujmo v «Tednu za našega dijaka». Se tako skromen prispevek bo dobrodošel.

PONOVNA SKUPŠČINA DELAVK KONOPLJARNE

Ravnateljstvo noče popustiti zato se stavka nadaljuje

Danes pogajanja na uradu za delo - Mezdno gibanje gradbenih delavcev - Novo naročilo za CRDA

Včeraj je bila v prostorih Delavske zbornice ponovno skupščina delavk in delavcev Tržaške konopljarne. Na skupščini so sindikalni predstavniki poročali delavstvu o položaju v tovarni in o pogajanjih s predstavniki ravnateljstva.

Medtem pa se je nadaljevala stavka in je šlo le malo delavk na delo. Zato je ravnateljstvo tovarno zopet zaprlo. Hkrati pa noče nič popustiti, to je odstraniti nadzornice, ki je preganjala delavke v oddelku za šivanje, ter preklicati odpust treh delavk. Spričo zaostritve spora je urad za delo še enkrat pozval predstavnike obeh strank, naj se danes ob 11. uri sestanejo na njegovem sedežu, da se reši spor s pogajanji.

Stavka pa še vedno traja, ker so delavke tudi včeraj sklenile, da se ne vrnejo na delo, preden jim ravnateljstvo ne da zadoščenja. Zdi se, da bodo sindikati pozvali delavce drugih tovarn, naj izrazijo s kako akcijo solidarnost z delavkami in delavci v Tržaški konopljarni, če ne pride danes na uradu za delo do sporazuma. Danes popoldne ob 16. uri pa bo na sedežu Delavske zbornice zopet skupščina delavk konopljarne.

Sindikat gradbenih delavcev je napovedal mezdno gibanje z zahtevo po zvišanju mezd, in sicer s sklenitvijo nove pogodbe. Delavci zahtevajo 12 odstotkov poviška mezde, zvišanje posebne doklade in revizijo člena 29 stare pogodbe glede božične nagrade, dopustov, praznikov itd. Konec meseca pa se bodo gradbeni delavci zbrali na skupščini in sklepali o bodoči akciji.

Ravnateljstvo CRDA je prejelo sporočilo o novem naročilu v vrednosti 400 milijonov lir. Gre za prenovitev trupa in pogonskih strojev motorne ladje «Genova». To novo naročilo je seveda dobrodošlo, toda ne zadostuje, kar kaže tudi veliko število suspendiranih delavcev. Zato so potrebna še nova naročila.

Davčni seznami občinstvu na vpogled

Od 5. do 24. oktobra so na davčnem oddelku tržaškega zupanstva v Ul. Rettori 2/III na vpogled seznami obveznih prispevkov, ki jih morajo dajati zasebniki ustanovi za turizem za leto 1955. Morebitne pritožbe je treba nasloviti na oddelek za finance ZVU in jih vložiti pri ustanovi za turizem v Ul. Cassa di Risparmio st. 6/II najkasneje do 13. novembra 1954.

V PRETEKLEM MESECU

2 mrtva in 223 ranjenih pri prometnih nesrečah

V septembru so prometne nesreče zahtevale kar 2 smrtni žrtvi, medtem ko se je moralo 223 več ali manj ranjenih oseb zateči po pomoč v bolnišnico. Vseh nesreč je bilo skupno 390.

V te nesreče je bilo zapletenih 667 vozil, in sicer 224 osebnih avtov, 203 motoskuterjev, 72 tovornikov, 50 javnih vozil ter 50 kolesa in drugih vozil kot ročni vozički in vozovi na živalsko vprego.

Opozorilo županstva rejcem prašičev

Tržaško županstvo opozarja rejce prašičev, da se jim zniža trošarina za zakol prašičev za 50 odstotkov samo za enega prašiča za vsako družino, seveda če je namenjen za družinsko uporabo. Vsi, ki koljejo prašiče, morajo o tem prej obvestiti občinskega živinozdravnika.

Roditeljski sestanek v Dijaškem domu

Uprava Dijaškega doma vabi vse starše svojih rednih in zunanjih gojencev na

prvi roditeljski sestanek,

ki bo v nedeljo 10. t. m. ob 9. uri v Dijaškem domu v Ul. Buonarroti 31.

Potrebno je, da se starši gojencev, tako nižješolcev kakor tudi višješolcev tega sestanka gotovo udeležijo, ker je to v interesu vzgoje in napredka njihovih otrok.

Prosimo za točnost.

Uprava

Pravila amaterskih radijskih postaj

Z ukazom št. 101 je Zavezniška vojaška uprava razširila na anglo-ameriško področje Svobodnega tržaškega ozemlja predpise, sprejete na mednarodni konferenci o telekomunikacijah in radiokomunikacijah v Atlantic Cityju dne 2. oktobra 1947, in predpise, ki jih vsebuje dogovor o ustanovitvi in sprejemu novega mednarodnega seznama frekvenc, sprejetega dne 3. decembra 1951 v Ženevi.

Omenjeni ukaz je bil podpisan dne 1. oktobra 1954 in bo veljal od dneva objave v Uradnem listu.

Slavnostna otvoritev preurejene kinodvorane „Excelsior"

Sinoči je bila slavnostna otvoritev preurejene kinodvorane «Excelsior» s predvajanjem prav dobrega barvanega italijanskega filma «Carosello napoletano». Film zajema zgodovinske epizode mesta Neaplja od leta 1660 pa do danes v revijalni obliki. Film je izdelal Ettore Giannini in je bil nagrajen na mednarodnem festivalu v Cannesu. Med igralci so Alberto Bonnucci, Maria Fiore, Nadia Gray, Sofija Loren in dr., med pevci pa Gigli, Tagliabue, Clelia Mattania in Rondinella.

Dvorana je temeljito preurejena in razkošno opremljena. Sedežev — vsi z žametom tapecirani — je 1200. Tehnična oprema je najmodernejša. Platno je urejeno za štiri različne sisteme: cinemaskop, vistavision, perspekta in normalno platno. Tudi akustične in svetlobne naprave so najmodernejše.

Miril je pretepača in jo pri tem izkupil

Če se bosta dva prepirala, ju 26-letni Arduino Zago iz Ul. Margherita prav gotovo ne bo več miril. V noči med sredo in četrtkom je Zago okusil na lastni koži, kaj se pravi vmešati se v prepir dveh vinjenih oseb in posledica je bila, da se je moral s prebito ustnico, z odbitim zobom in s plavim očesom zateči po pomoč v bolnišnico.

Zago je zdravnikom pojasnil, da je v neki gostilni v Ul. Madonnina hotel pomiriti in razdvojiti dva moža, ki sta se pošteno dajala in da ga je eden od teh udaril verjetno s kozarcem. On je moral v bolnišnico, pretepača pa sta nadaljevala borbo in se verjetno rešila le z lažjimi praskami, kajti nihče od njiju ni prišel po pomoč.

Mladeniču so zdravniki nudili potrebno pomoč in ga nato odslovili s prognozo okrevanja v 7 ali 9 dneh.

IZPRED KAZENSKEGA SODIŠČA

Gost ogrevalnice oproščen zaradi pomanjkanja dokazov

Osem mesecev pa se bo moral pokoriti za zamreženimi okni zaradi tatvine stanovalec ljudskega prenočišča

58-letnega Alfreda De Paruto, ki se je kot stalno bivališče izbral javno ogrevalnico v Ul. Vidali 2, so sredi preteklega meseca obtožili tatvine dveh tisočakov, ki naj bi jih ukradel Edvardu Gersetiču, istotako stanujočemu v ogrevalnici. Obtožba je bila posledica prijave okradenca, ki je za ime tata izvedel iz ust svojega 34-letnega prijatelja Luigia Ziganta. Ta je namreč zvečer 14. septembra srečal Gersetiča in ga opozoril, da mu je De Paruta ukradel denar. Pojasnil je, da je ponoči opazil, kako je De Paruta vstal in se približal spečemu Gersetiču in mu pobral iz čepice, ki jo je držal pod glavo za vzglavje 2.000 lir.

De Paruta je seveda, tako pred policijskimi agenti kakor tudi pred sodnikom odločno zanikal obtožbo. Slednji je zaslišal tudi Ziganta in ga vprašal zakaj ni takoj obvestil Gersetiča o tatvini, nakar je priča pojasnil, da zaradi pozne ure ni hotel alarmirati nočnega čuvaja.

Zigantove izjave so bile precej dvomljive in tako sodišču ni preostalo drugega, kot oprostiti obtoženca zaradi pomanjkanja dokazov.

* * *

Pred istim sodiščem se je moral zagovarjati pod isto obtožbo tudi 33-letni Claudio Leonardi iz Ul. Gozzi 5, ki je na policiji po aretaciji priznal, da je ukradel iz avta, ki je stal na cesti, usnjeno aktovko, fotografski aparat in druge predmete.

23. septembra je norveški državljan Hange Tormed prijavil policiji, da mu je neznani zlikovec razbil okno avta in mu ukradel nekaj predmetov. Policija je uvedla preiskavo in po 4 dneh ji je uspelo aretirati Leonardija, ki so ga zasačili z aktovko in z aparatom. Možakar ni mogel in ni niti skušal zanikati obtožbe ter je tako končal v zaporu v pričakovanju procesa.

Leonardi se je že v preteklosti omadeževal s podobnimi tatvinami in ga je zaradi tega že obsodilo zavezniško vojaško sodišče na nekaj mesecev zapora. Sedaj pa se bo moral pokoriti za zamreženimi okni kar 8 mesecev in obenem plačati poleg sodnih stroškov tudi 6.000 lir globe.

Z motociklom v kamion

Ob 19.35 je 16-letni Aldo Franco z Bazoviške ceste vozil s svojim motorjem po Ul. Coroneo v smeri Ul. F. Severo. Ko je privozil do stranske Ul. Farnetti je trčil v angleški vojaški tovornik, ki je tedaj privozil z nasprotne strani in je hotel zavoziti v omenjeno ulico.

Zaradi trčenja je Franco padel na tla in ker se je poškodoval, so ga morali z rešilnim avtom odpeljati v bolnišnico, in ga sprejeti na I. kirurškem oddelku, kjer so mu ugotovili rano nad desnim očesom, praske na ušesu in rokah ter omotično stanje. Okreval bo v 7 ali 14 dneh.

Okradli so ga v hotelu

Predvčerajšnjim zvečer je 34-letni Eros Macchi iz Milana prijavil policiji, da so mu neznanci odnesli iz omare v sobi hotela «Excelsior», kjer je trenutno nastanjen, par hlač, 2 kravati, pulover, pero in aktovko, v kateri je imel potni list ter izkaznico zdravniške zbornice. Macchi je utrpel 25.000 lir škode.

Policija je uvedla preiskavo.

Spreten žepar

Medtem ko se je 69-letni upokojenec Giuseppe Vecchietti iz D'Annunzievega drevoreda sprehal predvčerajšnjim po Korzu in verjetno opazoval manifestacije golobradcev mu je neki neznanec neslišno segel v hlačni žep in mu prav tako neslišno potegnil iz žepa listnico, v kateri je upokojenec imel poleg osebnih dokumentov tudi 6 ali 7.000 lir. Ko je Vecchietti prijavil zadevo policiji, je dodal, da mu je zlikovec povzročil 15.000 lir škode.

Omamil ju je plin

Ob 11. uri zjutraj so pripeljali z rešilnim avtom v bolnišnico 29-letnega mehanika Giovannija Fiora iz Ul. da Feltre in 24-letnega mehanika Karla Sancina iz Ul. Vigneti 159. Medtem ko so prvega nujno sprejeli zaradi zastrupljenja z gorilnim plinom na I. zdravniškem, so drugega pridržali s prognozo okrevanja v 1 dnevu na opazovalnem oddelku.

Ker Fiore ne govori, je Sancin pojasnil, da ju je pri popravilu cevi v plinskem rezervoarju v Broletu omamil plin. Zdravniki domnevajo, da bo tudi Fiore okreval najkasneje v 3 dneh.

ŠOLA GLASBENE MATICE

TELESNO - VZGOJNA SOLA za otroke od 5. do 12. leta.
PRICETEK 15. X. 1954.

Vpisovanje vsak dan dopoldne od 9.—12. ure v prostorih šole Glasbene Matice v Ul. R. Manna štev. 29/I.

GLEDALIŠČE VERDI

Nadaljuje se pri gledališki blagajni prodaja vstopnic za koncert tržaškega filharmoničnega orkestra, ki bo v nedeljo ob 11. uri. Na koncertu, ki ga bo dirigiral Luigi Toffolo, bodo izvajali Brahmsove skladbe. Sodelovali bosta tudi solistki Liliana Hussu in Alma Pezzi.

Izleti

IZLETI SPD

Izlet na Bled, ki bo dne 17. oktobra. Vpisovanje na sedežu vsak dan od 18. do 19. ure.

V nedeljo 10. t. m. priredi SPD popoldanski izlet po kraškem grebenu od Opčin do Bazovice. Odhod iz Trsta z openskim tramvajem ob 14 uri.

SVOJ PRISPEVEK ZA DIJASKO MATICO

lahko oddaste najbližjemu poverjeniku, ki je v vsaki vasi, v predmestjih in v posameznih mestnih okrajih. Če pa Vam to ni mogoče, oddajte svoj prispevek

tajništvu Dijaške Matice v Ul. Roma 15/II.

na uredništvu Primorskega dnevnika v Ul. Montecchi štev. 6

ali

v upravi Primorskega dnevnika v Ul. sv. Frančiška 20/III.

Na Vašo željo pa Vas obišče poverjenik na domu ali v Vašem uradu. Treba je le, da nas obvestite na telefonsko številko 31119 ali 93167. Tako mislimo, da ne more biti zavednega Slovenca, ki bi ne mogel oddati v «Tednu za našega dijaka» svojega prispevka.

Odbor Dijaške Matice

Za naše malčke

CICIBAN!

Pri običajnih razprodajalcih je v prodaji prva številka po 20 lir.

V TEDNU ZA NASEGA DIJAKA svoj dar bo dala hiša vsaka!

KINO

Rossetti, 16.00: «Vandejski heroj», A. Nazzari, Carla del Poggio.
Excelsior, 21.15: «Napolitanski utrinki», gala predstava.
Fenice, 16.30: «Sesti kontinent».
Nazionale, 16.00: «Obleganje sedmero puščic», William Holden, Eleanor Parker.
Filodrammatico, 16.30: «Don Juanov učitelj», Errol Flynn in Gina Lollobrigida.
Arcobaleno, 15.30: «Pravljična Indija».
Astra Rojan, 16.30: «Smrtna plima», B. Stanwick, B. Sullivan.
Cristallo, 16.00: «Operacija Mistero».
Grattacielo, 16.00: «Trije novci v vodometu», D. McGuire, J. Peters.
Alabarda 16.00: «Magdalena», M. Toren, Jacques Sernas in Gino Cervi.
Ariston, 16.00: «Sovražnica», Elisa Cegani, Cosetta Greco in Frank Latimore.
Armonia, 15.15: «Tuja zemlja», J. Serinas, T Lees.
Aurora, 16.00: «19. jata bombnikov», R Scott, Pat O'Brien.
Garibaldi, 15.30: «Oppusti mi, mamal», G. Rondinella in E. Glori.
Ideale, 16.00: «Veliki varieté», M. Fiore, A. Sordi.
Impero, 16.00: «Nevaren prehod», Jeanne Crain, Michael Rennie.
Italia, 16.30: «Nj. Visokost je dejala: Ne!», Elena Giusti, Ugo Tognazzi.
Viale, 16.00: «Za staro zastavo», Randolph Scott.
Kino ob morju, 16.15: «Uničena patrulja».
Massimo, 16.00: «Javni sovražnik štev. 1», Fernandel in Zsa Zsa Gabor.
Moderno, 16.00: «Traviata '53», Barbara Laage, Armando Francioli — Mladoletnim prepovedano.
Secolo, 16.00: «Dolgo čakanje», Clark Gable, Lana Turner.
Savona, 15.30: «Tujca», G. Peck.
Skedenj, 18.00: «Tereza», A. M. Pierangeli.
S. Marco, 16.00: «Potovanje na Venero», Gianni in Pinotton.
Vittorio Veneto, 15.30: «Prepovedane ustne», Ivonne Sanson, Irene Galter, Juliette Greco — Mladoletnim prepovedano.
Azzurro, 16.00: «Zlati pašnik», Rod Cameron, Orlean Wheller.
Belvedere, 16.00: «Beli pekelj», S. Granger, W. Corey.
Marconi, 15.00: «Giuseppe Verdi», Pierre Cresoy, A. M Ferrero.
Novo cine, 16.00: «Jama grehov», Bette Davis, Gary Merrill.
Odeon, 16.00: «Vitešvo na konjih», A. Quinn in Kerima.
Radio, 16.00: «Attanasio, nečimrni konja».
Venezia 16.00: «Pustolovec», E. Flynn, Micheline Presle.

RADIO

PETEK, 8. oktobra

KOPER

254,6 m ali 1178 kc

Poročila v slov. ob 5.40, 1.00, 13.30, 19.00 in 23.30.
Poročila v ital. ob 6.15, 13.00, 19.30 in 23.00.
6.45 Jutranja glasba; 6.50 Pregled tiska; 7.00 Jutranji koledar; 7.30 Zenski kotiček; 12.00 G. Puccini: «Gianni Schicchis, opera v 1 dejanju; 13.45 Zabavna glasba; 14.00 Glasba po željah; 14.45 Pojo znani pevci; 15.00 Slovenske ljubezenske pesmi pojejo planinski oktet iz Maribora in ženski tercet ob harmoniki; 17.00 Popoldanski simfonični koncert; Stanoje Rajičić: Koncert za violin in orkester st 3 (solist Zdenko Marasović); 17.30 Makedonske narodne pesmi; 18.00 Prenočila v hrvaščini; 18.15 Uvod v popularnih melodij iz znanih filmov in revij; 19.20 Sport; 20.00 Igra Igra Angelini z 8 instrumenti; 20.45 Marijan Lipovšek: Stiri skladbe za violino in klavir (Rupel in avtor); 21.00 Pregled plesne glasbe - prenos iz Palače hotela Portorož; 20.00 P. I. Cajkovski: Uvertura k «Romeo in Julija»; 23.10 Glasba za lahko noč.

TRST II.

11.30 Lahki orkestri; 12.00 Pregled dnevnih prireditev; 12.10 Za vsakogar nekaj; 14.00 Ritmične popevke; 14.15 Kulturni obzornik; 14.25 Ciganski motivi; 17.30 Plesna glasba; 18.00 Saint Saens: Koncert za violino in orkester št. 3; 18.40 Ameriški zbori; 19.00 Okno v svet;; 19.15 Priljubljene melodije; 20.00 Sport; 20.30 Koncert tenorista R. Kodermaca; 21.00 Havajske kitare; 21.15 Prebujanje kulturni razgledi; 21.30 Pesmi in plesi; Aleksander Nevski, kantata op. 21,53 Cajkovski: Finale iz simfonije certa št. 1; 22.00 Književnost in umetnost; 22.15 Iz angleških koncertnih dvoran; 23.00 Nočne melodije.

TRST I.

11.00 Za vsakogar nekaj; 11.45 Komorna glasba; 18.20 Melodije preteklih dni; 21.00 J. Agostino: «Skrjanec», slušna igra v 2 dejanjih.

SLOVENIJA

327,1 m, 202,1 m, 212,4 m

Poročila ob 5.00, 6.00, 7.00, 12.30, 15.00, 17.00, 19.30 in 22.00. 11.00 Radijski koledar; 11.15 Glasbena medigra; 11.15 Dobro — dober dan, zgodbice o ljudeh; 11.30 Modest Mussorgski: Slike z razstave; 12.00 Kmečki nasveti; 12.10 Slovenske narodne pesmi; 13.00 Na straži; 13.15 Za vsakogar nekaj; 14.00 Pesmi in melodije - Z. Furtinger; Pesmi in plesi za violino in «Liberator» (radio orkester); 14.30 Spored popularnih melodij; 15.15 Lahka glasba; 15.45 Glasbeni razgledi; 16.10 Glasbeni odlomki; 17.10 Nekaj opernih melodij; 17.40 Utrinki iz literature - Lev Tolstoj: Po plesu; 18.30 Želeli ste, poslušajte!; 17.10 J. Haydn: Koncert za čelo in orkester v D-duru, F. Schubert: Simfonija št. 5 v B-duru; 18.00 Drušinski govori; 18.10 Pete 15 minut z komorni zbor; 18.45 Tedenski Avgustom Stankom; 20.00 Politični, gospodarski zunanje-politični pregled; 20.15 Komentirana glasbena oddaja; 21.30 Plesna glasba; 22.15 Iz jugoslovanske zabavne glasbe; 22.15 Iz jugoslovanske lahke glasbe.

TELEVIZIJA

17.30 TV za otroke; 21.00 L. Fodor: «Matura»; 22.30 Tele-dnevnik.

ADRIA EXPRESS
ADEX IZLETI
23. in 24. oktobra 1954 (dvodnevni)
STANJEL — BRANIK — ZALI HRIB — ILIRSKA BISTRICA — KNEŽAK — PIVKA
23. in 24. oktobra 1954 (enoinpoldnevni)
KOZINA-HERPELJE — SKOCIJAN — DIVACA — LOKEV
Vpisovanje do 14. okt. pri «ADRIA-EXPRESS» Ul. Cicerone št. 4. prit. Telefon 29243

IZLETI - U.V.S.E.T.
Turistični urad Ul. F. Filzi 5 - Tel. 35-319
23. in 24. oktobra 1954 dvodnevni izlet v CRNI VRH IDRIJO
Vpisovanje do 15. oktobra
31. oktobra in 1. nov. 1954 dvodnevni izlet v STORJE SENOŽEČE POSTOJNO TOMAJ - DUTOVLJE KOMEN - KOSTANJEVICO MOTOVUN - BUZET
31. oktobra — 1., 2., 3. in 4. novembra 1954 izlet z vlakom v ZAGREB in LJUBLJANO
Vpisovanje do 21. oktobra
7. novembra 1954 enodnevni izlet v HERPELJE - KOZINO MATERIJO OBROVO PODGRAD
Vpisovanje do 29. okt.

Položaj v Miljskih hribih

Krivična meja, ki so nam jo po koncu druge svetovne vojne vsilili imperialisti, je nedvomno rodila hude gospodarske posledice za vse prebivalstvo bivše Julijske krajine, ker je odtrgala od dežele njeni glavni središči, Trst in Gorico. Tega dejstva so se zavedali in se zavedajo vsi narodi Jugoslavije, ki so se z vsemi silami borili, da ne bi prišlo do današnje rešitve. Toda položaj v svetu, ki terja dobro voljo vseh za ohranitev miru, ni dopustil, da bi se uresničile naše narodnostne težnje, ki so seveda imele in imajo tudi globoko gospodarsko in socialno vsebino in utemeljenost, saj gre za mesti, ki sta stoletja živela združena s svojim naravnim zaledjem.

Ta stvar, ki se je dogajala leta 1947 za vso Primorsko, se danes ponavlja v manjšem obsegu za vasi in zaselke v miljskih hribih. Tudi tu nastajajo resni gospodarski problemi, zaradi odrezanosti teh krajev od Milj in Trsta, njihovih naravnih gospodarskih središč. Zato je največja podlost izkoriščati nastali položaj za hujskanje, beganje ljudi, sejanje mržnje ter zastraševanje, kar delajo danes prav tisti krogi, ki so odgovorni za to, da je naša dežela odrezana od mest ter da je to rodilo nujne gospodarske posledice.

Tako so iredentistični in kominformovski časopisi v zadnjih dneh polni pretiranih opisov o položaju v Miljskih hribih, ki bodo ostali odrezani od Milj. Kot smo že poudarjali, pa jih je predvčerajšnjim prekosil «Corriere di Trieste» s člankom, ki ga lahko napiše le novinar, ki gleda na položaj skozi pristranska šovinistična in iredentistična očala. Isti list pa je objavil včeraj še bolj tendenciozen članek, kjer govori o strtih in uničenih ljudeh, o tri tisoč «dušah», ki niso zatisnile oči, o «komunističnih simpatizerjih, ki se bojejo jugoslovanske uprave o neskončnem obupu itd., vse to z retoriko, ki spominja na šolo iz polpretekle dobe.

Nedvomno morajo prebivalci reševati resne probleme: na eni strani so zaposleni, na drugi prebivajo in nova meja bi jih lahko odtrgala ali od doma ali od dosedanjega delovnega mesta. Toda ti problemi niso nerešljivi, ker bodo vasi Miljskih hribov spadale pod matično domovino, ki bo poskrbela delo in kruh za vse. Tako se bodo vse rane, ki nastanejo zaradi odcepitve teh krajev od njihovega središča, to je Milj, kmalu zacelile, zlasti ker se bo v Kop

TRŽAŠKO VPRAŠANJE OD LETA 1943 DO LETA 1954

Kronološki pregled najpomembnejših dogodkov v razvoju njegovega urejanja

Po kapitulaciji Italije

8. septembra 1943 je Italija kapitulirala. Ljudstvo Julijske krajine je začelo vstajo proti italijanski fašistični oblasti in nemškim okupatorjem.

16. septembra 1943 sta bila ustanovljena Pokrajinski narodnoosvobodilni odbor za Slovensko Primorje in oblastni narodnoosvobodilni odbor za Istro, ki sta kot predstavnika vseh ljudskih množic Julijske krajine objavila, da se je ljudstvo otreslo 25-letnega italijanskega suženjstva in izrazilo željo po priključitvi celotne Julijske krajine k Jugoslaviji.

20. septembra 1943 je Pokrajinski antifašistični svet narodne osvoboditve Hrvatske sprejel odlok o priključitvi Istre, Reke, Zadra in ostalih osvobojenih krajev.

8. oktobra 1943 je Slovenski narodnoosvobodilni svet izdal odlok o priključitvi Slovenskega Primorja k svobodni in demokratični Jugoslaviji.

30. novembzra 1943 je Antifašistični svet narodne osvoboditve Jugoslavije na II. zasedanju izdal odlok o priključitvi Slovenskega Primorja Beneške Slovenije, Istre in hrvatskih jadranskih otokov k Jugoslaviji, s čimer je potrdil odloka ZAVNOH in SNOS.

1. maja 1945 je maršal Tito v dnevnem povelju objavil, da je Jugoslovanska armada osvobodila Trst, Tržič in Gorico in prodrla do Soče, kjer se je sestala z zavezniškimi četami.

Po osvoboditvi

9. junija 1945 je v Beogradu jugoslovanska vlada podpisala z vladama ZDA in Velike Britanije sporazum o okupaciji in začasni upravi v Julijski krajini ter o umiku jugoslovanskih čet na tako imenovano «Morganovo črto».

10. junija 1945 je De Gasperska vlada poslala vladama ZDA in Velike Britanije noto, v kateri je bilo rečeno, da umik jugoslovanskih čet pomeni krivico in hudo žrtev za Jugoslavijo in da je Jugoslavija v to privolila samo zaradi ohranitve miru in v prepričanju, da s tem ne bodo prejudicirali usodo teh krajev.

9. junija 1945 je De Gasperi izjavil, da je beograjski sporazum bil kompromis, ki ga vodi izvršeno dejanje in da vodi da je sovjetska diplomacija s svojo spravljivostjo prispevala k tej rešitvi.

17. avgusta 1945 je italijanska vlada sporočila svoje uradno stališče glede meje naproti Jugoslaviji: podlaga za določitev meje mora biti Wilsonova črta, vštevši Rašo, Lošinj in Cres, Reki in Zadru je treba dati poseben režim, tržaško pristanišče pa mora biti internacionalizirano.

18. septembra 1945 je vodja jugoslovanske delegacije Kardelj razložil pred Svetom štirih zunanjih ministrov stališče jugoslovanske vlade o vprašanju italijansko-jugoslovanske meje ter zahteval na podlagi zgodovinskih gospodarskih in narodnostnih razlogov priključitev celotne Julijske krajine s Trstom, Tržičem, Gorico, Beneško Slovenijo in Kanalsko dolino k Jugoslaviji.

Ob pariški mirovni konferenci

29. julija 1946 se je začela v Parizu mirovna konferenca.

27. septembra 1946 je politično teritorialna komisija mirovne konference izglasovala «Francosko črto» kot meje med Jugoslavijo in Italijo.

3. oktobra 1946 je bil na mirovni konferenci o Italiji sprejet statut Svobodnega tržaškega ozemlja.

10. februarja 1947 je jugoslovanska delegacija podpisala mirovno pogodbo. Ob tej priložnosti je zunanji minister Stanoje Simić izjavil, da mirovna pogodba okrnjuje elementarne in nacionalne koristi jugoslovanskih narodov, da pa vlada FLRJ podpisuje pogodbo, ker ne želi prevzeti odgovornosti za to, da ni prispevala svojega deleža k vzpostavitvi miru med narodi.

21. aprila 1947 je Varnostni svet OZN začel razpravljati o imenovanju guvernerja STO.

16. septembra 1947 so na podlagi uveljavljanja mirovne pogodbe z Italijo ozemlje Istre in Slovenskega Primorja priključili k Jugoslaviji.

Tristranska nota iz marca 1948

15. januarja 1948 sta vladi FLRJ in Italije obvestili OZN, da se nista mogli sporazumeti o tem, kdo naj bi bil guverner STO.

20. marca 1948, tik pred parlamentarnimi volitvami v Italiji, so vlade ZDA, Velike Britanije in Francije objavile deklaracijo o izročitvi STO Italiji, v kateri so ugotovile, da ni bilo moč uveljaviti mirovne pogodbe glede STO in imenovati guvernerja in da zato predlagajo vladama SZ in Italije sprejem dodatnega protokola k mirovni pogodbi, s katerim bi celotno STO priključili k Italiji.

22. marca 1948 je jugoslovanska vlada poslala ostro protestno noto vladam ZDA, Britanije in Francije zavoljo načina, kako so nameravale spremeniti mirovno pogodbo v zvezi s Trstom, in sicer brez soglasnosti z Jugoslavijo.

28. julija 1948 je jugoslovanska vlada poslala spomenico Varnostnemu svetu OZN, v kateri je obdolžila vladi ZDA in Britanije kakor tudi njuno vojaško upravo v coni A, da s svojim ravnanjem kršijo mirovno pogodbo in tako spravljajo cono A v odvisnost od Italije.

24. oktobra in 28. decembra 1948 je jugoslovanska vlada poslala spomenico in noto Varnostnemu svetu, navajajoč nove kršitve mirovne pogodbe po anglo-ameriški vojaški upravi cone A STO.

1. julija 1949 je bila sklenjena med jugoslovansko vojaško upravo v coni B STO in jugoslovansko vlado pogodba o posojilu coni B v znesku 500 milijonov din, v jugoslovanski coni je postal dinar plačilno sredstvo namesto jugoslovanske okupacijske lire.

15. marca 1950 so ukinili carinsko mejo med cono B STO in Jugoslavijo.

16. maja 1950 je podpredsednik jugoslovanske vlade Kardelj v skupščini izjavil, da zdaj ni pogojev za neposredno ureditev vprašanja STO, da pa želi FLRJ urediti to vprašanje z neposrednimi pogajanji z Italijo.

12. marca 1951 je na II. kongresu Zveze borcev maršal Tito obsodil vmešavanje SZ v tržaško vprašanje kot del politike, ki teži po izolaciji Jugoslavije, in sicer s preprečevanjem vzpostavitve prijateljskih odnosov z italijanskim narodom ter s poskusi, da bi iz Trsta napravili novo žarišče vojne nevarnosti.

Prizadevanja za sporazum

16. marca 1951 je v zvezi z izjavo treh zahodnih velesil, da še nadalje vztrajajo na tristranski deklaraciji o STO, vlada FLRJ objavila noto, v kateri je rečeno: Jugoslavija je vselej kazala pripravljenost, da uredi vprašanje STO z neposrednimi razgovori z Italijo. Zdaj stoji na istem stališču, toda podlaga za pravično ureditev tega vprašanja je lahko samo sporazum, ki upošteva pravice in interese obeh strank. Sleherna drugačna rešitev, pa potemtakem tudi tista na podlagi tristranske deklaracije, je za Jugoslavijo nesprejemljiva.

12. septembra 1951 je v govoru v Divuljah maršal Tito ponovno ponudil Italiji sporazumno ureditev tržaškega vprašanja.

Januarja 1952 med zasedanjem generalne skupščine OZN v Parizu sta imela vodja jugoslovanske misije v OZN Aleš Bebler in italijanski opazovalec pri OZN, veleposlanik Guidotti neuradne razgovore o tržaškem vprašanju.

18. januarja 1952 je predstavnik sovjetske vlade pogojno vezal ureditev avstrijskega vprašanja s poprejšnjim uveljavljanjem določb mirovne pogodbe z Italijo o tržaškem vprašanju.

27. februarja 1952 je italijansko zunanje ministrstvo v uradnem poročilu zavrnilo jugoslovanski predlog o kondominiju na STO kot nesprejemljiv.

28. februarja 1952 je maršal Tito sprožil naslednji novi jugoslovanski predlog o ureditvi tržaškega vprašanja na podlagi sporazuma med Jugoslavijo in Italijo: Določbe mirovne pogodbe bi spremenili tako, da bi v STO vsaka tri leta izmenoma Jugoslavija in Italija postavljali svojega guvernerja. Maršal je izrazil obžalovanje, ker je De Gasperi ta predlog že odklonil.

31. marca 1952 je maršal Tito dejal v Ljudski skupščini, da Italija ni pokazala pripravljenosti za ureditev tržaškega vprašanja, ker Angloameričani dovoljujejo Italiji, da izkorišča atlantski pakt za svoje imperialistične cilje.

Ko je predlagal kondominij kot rešitev, je maršal Tito izrazil pripravljenost, da bi Jugoslavija privolila v plebiscit na STO, če bi poprej v daljšem razdobju skupne uprave normalizirali položaj in popravili krivice, storjene jugoslovanskemu prebivalstvu.

Londonska konferenca

9. maja 1952 so v Londonu objavili «Memorandum soglasnosti» o sklepih londonske konference predstavnikov ZDA, Britanije in Italije o Trstu, s katerimi so vsa področja civilne uprave, razen policije, pristanišča, PTT, pravnega oddelka in oddelka za informacije izročili uradnikom, ki jih je predlagala italijanska vlada, imenoval pa poveljnik anglo-ameriške vojaške uprave.

13. maja 1952 je jugoslovanska vlada odgovorila s spomenico na komunike o sklepih londonske konference, poudarjajoč, da le-ti enostransko in protipravno kršijo mednarodni status cone A, da pomenijo uveljavljanje protipravne dejanske unije cone A z Italijo in hudo kršitev pravic in interesov FLRJ.

15. maja 1952 je komandant jugoslovanske vojaške uprave v coni B STO izdal tri naredbe, s katerimi so cono B v pravnem pogledu tesneje povezali s FLRJ.

14. junija 1953 je maršal Tito v govoru v Pazinu zavrnil italijansko zahtevo po tako imenovani neprekinjeni etnični črti, na podlagi katere je Italija zahtevala malone vse STO. Jugoslavija je pripravljena na neposredna pogajanja, sodeč pri tem, da je kondominij najrealnejša možna rešitev.

8. oktober 1953

29. avgusta 1953 so se italijanske čete začele premikati in zbirati na mejah Jugoslavije in cone A STO.

28. septembra 1953 je jugoslovanska vlada odklonila italijanski predlog z dne 13. septembra 1953, ker v sedanjih pogojih ni moč uresničiti nujno potrebnih pogojev za plebiscit — odprave krivic, storjenih jugoslovanskemu prebivalstvu.

8. oktobra 1953 sta vladi ZDA in Velike Britanije sklenili umakniti svoje čete iz cone A STO in le-to izročiti italijanski upravi.

Ogorčeno prebivalstvo vse Jugoslavije je začelo istega dne velike demonstracije proti sklepu vlad ZDA in Britanije. Podpredsednik Zveznega izvršnega sveta Edvard Kardelj je izjavil, da jugoslovanska vlada ni pripravljena, sprijazniti se s takšnim stanjem in da bo ukrenila vse, kar bo mogla na podlagi ustanovne listine OZN, da bi zaščitila jugoslovanske interese v coni A.

Enote Jugoslovanske armade so bile poslane kot okrepitev v cono B STO.

9. oktobra 1953 je jugoslovanska vlada protestirala pri vladah ZDA in Velike Britanije proti sklepu o izročitvi cone A Italiji, ki pomeni kršitev mirovne pogodbe. Jugoslovanska vlada je zahtevala, da sklepa z dne 8. oktobra ne uveljavijo.

Predsednik italijanske vlade je izjavil, da njegova vlada sprejme sklep z dne 8. oktobra, da se pa s tem ne odreka revendikacijam na celotno STO.

10. oktobra 1953 je maršal Tito izjavil v Leskovcu, da bo imela Jugoslavija prihod italijanskih čet v cono A za agresivno dejanje proti njej.

Maršal je predlagal, naj bi tržaško vprašanje uredili tako da bi bil Trst z avtonomnim režimom pod italijansko suverenostjo, cona B in ostali del cone A pa prav tako z avtonomnim režimom pod suverenostjo FLRJ.

12. oktobra 1953 je jugoslovanska vlada seznanila s svojim stališčem generalnega tajnika OZN.

Jugoslovanska vlada je predlagala vladama ZDA, Velike Britanije in Italije konferenco predstavnikov ZDA, Velike Britanije, Italije in Jugoslavije, na kateri bi obravnavali možnost glede odprave položaja, ki bi utegnil ogroziti mir.

Umik enostranskega sklepa

18. oktobra 1953 je bilo rečeno v komunikeju konference zunanjih ministrov ZDA, Velike Britanije in Francije v Londonu, da so ministri proučili tržaško vprašanje in se sporazumeli, da bodo nadaljevali skupne napore, da bi dosegli trajno rešitev na tem področju.

28. oktobra 1953 je britanski minister Eden napovedal v Spodnjem domu odložitev uveljavljenja sklepa z dne 8. oktobra za nedoločen čas.

5. novembra 1953 je v Trstu prišlo do krvavih spopadov med policijo in oboroženimi fašisti. Ubitih je bilo 11 ljudi.

8. novembra 1953 je jugoslovanska vlada predlagala zahodnim velesilam pripravljalni sestanek pooblaščenih strokovnjakov o tržaškem vprašanju, ki naj bi pripravili gradivo za konferenco petih držav.

15. novembra 1953 je Jugoslavija odklonila predloge zahodnih velesil z dne 13. novembra, ker le-ti pogojno povezujejo konferenco z uveljavljenjem sklepa z dne 8. oktobra.

21. novembra 1953 je italijanska vlada sprejela predloge zahodnih velesil o konferenci petih pod naslednjimi pogoji: da bi našli rešitev za celotno STO, da bi sprejeli plebiscit, da je treba priprave na konferenco opraviti po diplomatski poti in da mora sklep z dne 8. oktobra ostati nepreklicen.

29. novembra 1953 je predsednik Tito predlagal umik čet, tako da naj bi se najprej umaknile italijanske enote. Pred konferenco je treba vskladiti stališča, sicer le-ta nima smisla. Jugoslavija se ne more udeležiti konference, če vnaprej ve, da so le-to sklicali samo zato, da bi na njej uveljavili sklep z dne 8. oktobra.

5. decembra 1953 je italijanska vlada sprejela jugoslovanski predlog o obojestranskem umiku čet z meje.

Zavodi Radio-Roentgen v Nišu (Srbija) — Montaža domačih roentgenskih aparatov.

PRED ZATONOM McCARTHYJA?

Te dni je doživel sloviti ameriški senator Joseph Mc Carthy precejšen političen poraz. Senatni odbor, ki je imel nalogo preiskati njegovo zadržanje v zvezi z znanimi obtožbami glede protiameriške dejavnosti, ki jih je on skupno s še nekaterimi pajdaši skrajno neodgovorno metal levo in desno, je enodušno odločil, da predloži senatu, naj McCartyju izreče ukor. Mnogi so mišljenja, da se McCarthy od tega udarca nikdar več ne bo opomogel in da njegov osebni prestiž ne bo nikoli več takšen, kot je bil nekoč.

Omenjeni senatni odbor, imenovan po senatorju Wittkinsu, ki mu stoji na čelu, tudi Wittkinsov odbor, je bil osnovan na pobudo nekaterih senatorjev, ki so zahtevali, da se McCarthy pokliče na odgovor zaradi njegovega obnašanja in aktivnosti. To zahtevo so postavljali tudi nekateri republikanski senatorji, ki so bili mnenja, da Mc Carthy bolj škodi kot koristi republikanski stranki. Več demokratskih senatorjev je stalo na stališču, da Mc Carthy škodi ugledu senata. Za republikance je bilo skrajno neprijetno, da bi vsa stvar stekla v tej smeri, zaradi česar se je na več načinov poskusilo, da bi zadevo nekako zadušili. Uspeli pa so samo v toliko, da je bil sprejet predlog senatorja Krowlanda, naj bi se odbor sestal šele po volitvah.

Brez dvoma predstavlja že samo dejstvo, da je prišlo do ustanovitve tega odbora, jasen dokaz, v kakšnih težavah se je naenkrat znašel McCarthy zadnje mesece, posebno odkar se je spustil v odprto bitko z Belo hišo. Za to bitko so se v resnici krile znane težnje taftovskega krila republikanske stranke, da bi s pomočjo McCarthyjevih napadov na sedanjo vlado prevzelo kontrolo nad stranko in hkrati uporabilo svoj položaj za razbijanje ameriških demokratičnih institucij ter tradicij. Postalo je jasno, da je začel McCarthyjev politični prestiž naglo drseti navzdol. Celo njegovi najboljši prijatelji in politični somišljeniki so se začeli spraševati ali bi ne bilo bolje, da ga nehajo podpirati, če ne drugače vsaj javno.

Senatni odbor, sestavljen iz treh demokratov in treh republikancev, je sedaj predložil, da se McCarthyju izreče ukor zaradi nedostojnega obnašanja nasproti Zwickerju, kakor tudi, ker je odklonil, da bi se predstavil nekemu senatnemu odboru, ki je imel nalogo preiskati obtožbe, po katerih naj bi bil McCarthy kriv za nekatere finančne prestopke.

Končna sodba sicer še ni bila izrečena, ker je senatorju Knowlandu uspelo to odložiti do novembra, brez dvoma pa je vsem senatorjem, tako republikancem kot demokratom, padel kamen od srca, ker jim ni treba o tem odločati pred volitvami. Prejkone McCarthyju ne bo predla dobra, posebno če na volitvah zmagajo demokrati, kar bi pomenilo, da se javno mnenje v deželi usmerja na levo, proti desnemu krilu republikancev. Če se pa na volitvah uveljavijo republikanci, bi se utegnil še nekako izmazati, toda v očeh Amerikancev ne bo nikdar več to, kar je nekoč bil.

DANAŠNJA NORVEŠKA

Politični ustroj dežele in moč posameznih strank - Prevladujoč položaj ima delavska socialnodemokratska stranka, ker je močnejša kot vse ostale stranke skupaj

Parlamentarni sistem v Norveški predstavlja nekakšen kompromis med dvodomnim in enodomnim sistemom. Storting (parlament) se voli kot enotno telo, in sicer tako, da pride vanj 50 predstavnikov iz mesta in 100 iz vasi, to pa na osnovi takoimenovanih vaških paragrafov, objavljenih še v preteklem stoletju (V Norveški velja še Ustava iz leta 1814) v cilju, da se zaščiti prebivalstvo vasi pred mestno buržoazijo. Na svojem prvem sestanku se parlament konstituira na ta način, da pride 38 predstavnikov v Lagting, ostalih 112 pa v Odelsting. Gre torej v resnici za dva doma. Tako parlament kot celota, kakor tudi oba doma vsak zase izvolita iz svoje srede svojega predsednika in podpredsednika, vseh šest skupaj pa sestavljajo zelo vpliven vodilni komite. Od sedemnajstih stalnih odborov, jih je petnajst izvoljenih iz parlamenta kot celote, v slehernem od teh so sorazmerno zastopane vse stranke. Predlogi zakonov se najprej pretresejo ter izglasujejo v enem domu, zatem se predložijo v odobritev v drugem. Če niso izglasovani sporazumno, se skliče celotni parlament. V tem primeru je potrebna za izglasovanje dvetretjinska večina. Razprava o proračunu in nekaterih drugih vrstah zakonov, se vrši najprej na seji celotnega parlamenta, v tem primeru pa za njihovo sprejetje zadostuje navadna večina.

Do zadnjih povojnih parlamentarnih volitev v Norveški, ki so se vršile lansko leto, je bil v veljavi tako imenovani večinski volilni sistem, ki, kot znano, zagotavlja dvetretjinsko večino v parlamentu tisti stranki, ki je na volitvah zmagala z relativno večino. Na lanskoletnih volitvah je bil ta sistem zamenjan z Legijevim volilnim sistemom, s pomočjo katerega so poslanska mesta zagotovljena tudi manjšim političnim strankam.

Vladajoča Delavska stranka (Arbeiderpartiet) je socialnodemokratska. Ena najvažnejših točk v njenem programu je reševanje sporov med delodajalci in delavci, in to pod parolo, da je država dolžna varovati splošne interese. S tem v zvezi je zadnji čas značilna tudi vse večja udeležba države v gospodarski dejavnosti.

Podobno kot ostale nordijske socialnodemokratske stranke, je tudi Arbeiderpartiet od svojega prihoda na oblast izvedla številne socialne reforme. Najpomembnejše so one na področju socialne politike in delavske zakonodaje, zatem socialnega zavarovanja, starostnih pokojnin, stanovanjske politike itd.

Norveški delavci so si do danes priborili mnoge pravice, ki jim jih je buržoazija mnogo časa odrekala. Tako je n. pr. v primeru nekega spora med delavci in delodajalci v neki industrijski panogi ali podjetju predviden sledeči postopek:

Po norveški zakonodaji so delodajalec in delavci dolžni, da se najprej skušajo sporazumeti med seboj. Če to ne uspe, potem določi država posredovalce, ki skušajo spor rešiti s kompromisom. Če tudi to ne uspe, se vsa zadeva predloži vodstvu sindikalne organizacije (Landorganization) po eni in Združenju delodajalcev pa drugi strani. V kolikor bi ena in druga stran podprla svoje člane, pride do stavke. Toda na Norveškem se spori med delodajalci in delavci po navadi končajo s kompromisom.

Na zunanjepolitičnem področju pa vodi Arbeiderpartiet takšno politiko, ki teži za ohranitvijo neodvisnosti dežele, kakor tudi za tem, da se ustvarijo ter okrepe dobri odnosi z vsemi državami, tako onimi na Zapadu, kot onimi na Vzhodu. Dasi je Norveška članica atlantskega pakta, se njena politika vendar razlikuje od one nekaterih zapadnih dežel, posebno ZDA. To prihaja do izraza tudi v stališčih njenih delegatov tako v okviru OZN (n. pr. glede vprašanja o sprejemu Kitajske v OZN) kot v ostalih mednarodnih organizacijah.

Do neke mere je moč tu govoriti o določenem probritanskem razpoloženju, kar ni nič čudnega če upoštevamo, da se je norveška vlada ves čas vojne in okupacije nahajala v Angliji. Posebno tesni so bili stiki med obema deželama v času, ko so bili v Veliki Britaniji na vladi laburisti.

Arbaiderpartiet je dobila na volitvah leta 1949 803.701 glasov in 85 poslanskih mest v parlamentu, na lanskoletnih volitvah pa 827.491 glasov in 77 poslanskih mest. Kot vidimo, se je število mandatov zmanjšalo navzlic povečanemu številu prejetih glasov, kar je bila posledica spremembe volilnega sistema.

Na drugo mesto po moči in vplivu pride konservativna Hejerpartiet, se pravi stranka desnice. Na volitvah leta 1949 je ta stranka prejela 279.790 glasov, kar ji je v Stortingu zagotovilo 23 poslanskih mest. Na lanskoletnih volitvah je povečala število svojih glasov, in sicer na 325.885 hkrati pa tudi število poslancev na 27. Pristaši konservativne Hejerpartiet so povečini iz vrst bančnikov, veleposestnikov in ostalih poslovnih ljudi. Uspeh konservativcev na lanskih volitvah si je mogoče pojasniti s tem, ker so v svoj zunanjepolitični program vnesli močnejše elemente orientacije na Zapad. Ta parola je naletela na ugoden odmev tudi pri tistih Norvežanih, ki so kazali največjo zaskrbljenost zaradi resnosti mednarodnega položaja.

Za drugo najmočnejšo stranko desnice šteje takoimenovana Bondepartiet, ali Kmečka stranka. Osnovne značilnosti v programu te stranke so izenačenje življenjskih pogojev podeželskega in mestnega prebivalstva, borba proti monopolom in visokim davkom, torej v prvi vrsti varovanje gospodarskih interesov kmečkega prebivalstva. Na volitvah leta 1949 je ta stranka dobila 85.418 glasov in 12 poslanskih mest, na lanskoletnih 156.315 glasov in 14 poslanskih mest.

V centru se nahaja liberalna Venstrepartiet, ki ima v glavnem svoje pristaše po mestih, v prvi vrsti med uradništvom, pa tudi med svobodnimi poklici. Nima nekega strogo določenega programa, in velikokrat se zgodi, da podpre ta ali oni predlog ali akcijo vladajoče Arbeiderpartiet, drugič spet, da se postavi na stališče opozicije. Značilno je bilo stališče predstavnikov te stranke ob priliki zasedanja Nordijskega sveta, ki se je vršil avgusta letos. Oba njena predstavnika sta se namreč postavila proti predlogu za objavo priporočila o vzpostavitvi enotnega nordijskega tržišča in nordijske carinske unije, dasi sta hkrati glasovala v prid vseh ostalih priporočil, ki jih je bilo okrog trideset. Od volitev leta 1949 do onih, ki so se vršile lani je izgubila okrog 50.000 glasov, kar je v prvi vrsti posledica nejasnosti njenega programa. Število njenih predstavnikov v parlamentu, se je znižalo od 21 na 15.

Krščanska ljudska stranka se pretežno ukvarja z verskimi vprašanji, njen politični vpliv pa je enak ničli. Zahvaljujoč novemu volilnemu sistemu, si je tokrat priborila 14 poslanskih mest (petkrat več, kot jih je dobila na volitvah leta 1949), dasi je prejela samo 39.000 glasov več kot na prejšnjih volitvah.

Na skrajni levici se v parlamentu nahajajo trije poslanci kominformistične komunistične partije. Na volitvah leta 1949, je ta politična stranka dobila 176.535 glasov in 11 poslanskih mest. Zaradi svojega hlapčevskega odnosa do Moskve, vohunskih afer, ki je bila vanje vpletena, zaradi svojega negativnega stališča do Nordijskega sveta in nordijskega sodelovanja nasploh, kakor tudi zaradi tega, ker je neštetokrat pokazala,

(Nadaljevanje na 4. strani)

Preden so spremeni v most.

Pred odkritjem ene največjih tajnosti zemlje

Geološka opazovalnica Kolumbijske univerze ima zdaj nov tako imenovani «Ultra Period Vertical Seismograph», potresomer, ki registrira valove potresnih sunkov tako natančno, da jih zaznamuje tudi takrat, ko obkrožijo osmič zemljo. Znanstveniki mislijo, da bodo z novim potresomerom lahko tudi ugotovili, če je jedro naše zemlje tekoče ali trdo. Novi potresomer je prestal svoj «ognjeni krst» ko je registriral potres na polotoku Kamčatki, ki je bil prav tako velik kot potres, kateri je leta 1906 porušil San Francisco. Ta potres je novi seizmograf zaznamoval 12 minut po prvem sunku, do katerega je prišlo 8416 kilometrov daleč.

Dr. Maurice Ewing, ki je skupaj z dr. Frankom Pressom zamislil seizmograf, je takole opisal delo nove naprave:

«Naš seizmograf je v 20 zaporednih urah zaznamoval potresne sunke, ko so v krogu ponovno krožili okoli zemlje v obeh smereh. Registrirali smo skupno 15 valov. Zadnja skupina valov je obkrožila zemljo 8-krat in tako skupno preletela 281.000 km. Njihova valovna dolžina je bila nad 1.600 km, njihova perioda 400 do 500 sekund. Ta poseben val se je širil s hitrostjo 4 km na sekundo in je po našem mnenju dosegel tudi jedro zemlje.»

Priprava je določena za merjenje posebnih potresnih valov, ki nakazujejo gostoto in trdoto jedra našega planeta. Prve registracije novega seizmografa dopuščajo domnevo, da je jedro zemlje tekoče.

Letalska zveza SKANDINAVIJA — ZDA

Danska, Norveška, Svedska in Združene države so sklenile ustanoviti novo letalsko progo med skandinavskimi deželami iz Amerike čez Groenlandijo. Dogovor velja zaenkrat tri leta in bodo obratovale na novi progi, ki bo vezala Skandinavijo in Los Angeles v Kaliforniji, skandinavske in ameriške letalske družbe.

POT SKOZI TEMO

ODLOMEK

VII.

Druga dekla je bila v hlevu in tako je bil z njo na samem. Več ko dvajset let je že služila na domačiji in je spadala k hiši. Tisti dan, ko se je z dolgega potovanja vrnil domov, se je jokala, ko ga je zagledala.

Čisto tiho je sedela na stolu, ko se je Brynjar usedel k njej in jo začel spraševati. Njene oči so prosile usmiljenja. Preteklo je nekaj časa, preden je lahko spregovorila.

«Jaz otrok moj, jaz ne vem nič. Tudi ničesar ne verjamem. To sem izpovedala pred sodiščem, pred bogom in pred oblastmi. Morala sem iti taka, kakršna sem, da, morala sem. Ljudje ne puste v miru uboge ženske! Ne, Brynjar, v ničemer ti ne morem pomagati. Niti ne razumem, kaj hočeš — ne razumem tega!

Vprašuješ me za toliko stvari, ne morem ti na to odgovoriti. Saj si hujši kakor gosposka. Jaz sem tu v hiši živela samo kot dekla. Ničesar nisem vedela, dokler ni prišla smrt in zaslišanje. Nanjo. Na obadva. Na nas vse!»

Jokala je, gledala ga v zadregi in se poizkušala nasmehniti, pa je spet zajokala.

«Slišiš, nič nisem vedela. Ne. Čutila pa sem v sebi, da se tu nekaj dogaja. To priznam po pravici. Med njima je bilo nekaj nenavadnega; to sem opazila vsa leta. Tako je pač med poročenimi ljudmi, sem si mislila. Pravzaprav nisem nič mislila, preneumna sem za kaj takega, res! Poroke in take reči, vse to je bilo za druge, ne pa zame. Prav gotovo nisi nikoli slišal, da bi jaz za tem vzdihovala. Torberg in Arna sta živela kakor v raju, če ne še lepše — ne, teh reči ne razumem prav nič.

Nekaj se je pa vendarle godilo, tega ne tajim; mislim, da sta sama vedela, da mora nekaj priti! Da, tako se mi sedaj zdi, ko o tem razmišljam.

Razmišljam v svoji omejenosti, ali ne more biti takšne ljubezni nekoč le malo preveč?

Da, če sredi temne noči mož vstane iz postelje in v mrazu stoji bos v snegu in se ozira po poti ne da bi se ganil, ker je žena čez noč ostala drugje — bilo je takrat, ko je njena sestrična prvikrat rodila. Stoji in strmi v gore ali bulji v hiše ali kdo ve kam? Kaj more biti vzrok temu? Tega ne bi rada videla še enkrat.

Ne, ne razumem takih stvari, mi boš že oprostil. Nihče ne ve, kaj se pravi biti poročen, kdor tega ni sam poizkusil, to ti jaz rečem. Dozagodel, potlej te ne razumem!' O čem sta takrat govorila, ne vem, le slučajno sem slišala te besede. Najprej je čisto onemel, slišala sem, kako stoji tam in molči, nato pa se je zakrohotal in — za božjo voljo — kmalu zatem odšel iz hiše. Odpravil se je v hrib, splezal na pečino tam na vzhodni strani kmetije, kamor je zašel kozel. Mislim, da bil to Törrisov kozel, pa saj je vseeno. Nekaj ljudi se je že opremilo z vrvmi in so hoteli ponj a jih je Torberg prehitel in jim vzel žival izpred nosa. Jojmene, kako nas je tistikrat preplašil! Vsa sem bila bolna od tega, prav zares.

Ne morem se pa spominjati, ali je tvoja mati vzela vso to reč resno.

Da, čudne so te reči med zakonci. Meni se zdi, da je pusti, da mi vsaj na to ni treba misliti.

Nočem govoriti o tem, kako je takrat splezal na pečino! Bila sem ravno v kuhinji in vrata v sobo so bila odprta, pa sem slišala, kako mu je tvoja mati govorila: ‚Če ne uganeš, kdo ti je to bilo zadnje čase sploh vse čudno. Tako se mi zdi».

Brynjar jo je kar naprej moral spraševati, da ni obmolknila.

«Da, spominjam se še nekaterih drugih takih prigod. Bila sem pri trgovcu in ko sem se vrnila domov, sem med vrati srečala Torberga, ki je hitel, kot bi mu gorelo pod nogami, da bi me skoraj podrl.

‚Tak, kaj se je spet zgodilo?' sem vprašala, on pa ni nič slišal; kratko in malo sem mu prekrižala pot in rekla: ‚Stoj, Torberg,' sem rekla. ‚Kam hočeš?' sem ga vprašala; ker sem bila že tako dolgo na domačiji, sem si to upala. ‚Tebi nič mar!' mi je odgovoril. A je obstal in me debelo pogledal. Naposled je priznal, da gre po zdravnika, ker Arni ni dobro. — ‚Videti je, kot da je po njej,' je rekel in pri tem prebledel kot zid.

Spravila sem jo k zavesti dolgo prej, kot je prišel zdravnik. Bila je takoj zdrava, kakor hitro sem ji povedala, kako sva se srečala s Torbergom in kam je šel. Da, smejala se je kar naprej in se delala, ko da ji ni nič. Potem je vzela kafrno olje in me hotela nalagati, da ji je to pomagalo. Mislila je, da bo mene lahko nalagala! O ne, Arna, za kaj takega bi pa že morala biti katera bolj prebrisana kot ti, sem si mislila. Daaret je stara in zvita».

Brynjar ni slišal nikoli nič drugega, kot da Daaret govori slabo o ljudeh. Slabo, toda resnično, se mu je zdelo večkrat, in to so priznali tudi drugi. Trdila je o sebi, da je neumna, neumni ljudje pa smejo govoriti resnico. To je njihova pravica — saj nisem jaz ustvarila resnice, je dejala nekoč. Spoznal je sedaj, da bi mu, če bi mu mogla povedati kaj dobrega, tudi povedala.

«Zdrava, da, rečem ti. Bila je v resnici zdrava, Arna, toda potem se je spet delala blazno. Nihče bi je ne prepoznal, tako je buljila v Torberga, ko se je vrnil. Tudi on je ni spoznal. To ti prisežem!

‚Tako, ti to veš!' je rekla, ne kriknila je — ali pa je morebiti samo zašepetala, vsekakor je izgovorila tako, da se je slišalo. Za božjo voljo, kako sem se prestrašila. Seve, njemu pri vsem tem tudi ni bilo lahko. Pa saj veš, da je bil tvoj oče pameten mož, vprašal je samo, kaj se je spet zgodilo, jo prijazno nagovoril in rekel, da ne ve nič posebnega. Kaj le naj bi vedel? Jaz se niti tega ne spominjam, ali je bil zdravnik tu.

Torberg je bil po tem dnevu hudo zamišljen. Se dolgo časa. Hodil je okrog in razmišljal o tem podnevi in ponoči, nam pa — je kazal nasmejani obraz in uganjal šale. Takšen je bil. Sčasoma se mi je posvetilo, za vraga, mar so mu misli in žena. Ker o moških ne vemo nič, oni so gospodarji.

(Nadaljevanje sledi)

«Gregorčičeva založba» bo tudi letos izdala Koledar. Hkrati s Koledarjem pa boste mogli dobiti za majhen denar tudi letošnje knjige «Prešernove družbe». Odlomek, ki ga objavljamo smo vzeli iz zanimive povesti «Pot skozi temo» norveškega pisatelja Olava Duuna.

TRST, petek 8. oktobra 1954

VREME Vremenska napoved za danes: Hladno s spremenljivo oblačnostjo. Ponekod niso izključene manjše padavine. — Včerajšnja najvišja temperatura v Trstu je bila 15.8 stopinj; najnižja pa 10.3 stopinj.

PRIMORSKI DNEVNIK

RADIO Opozarjamo vas na sledeče oddaje: **Koper:** 20.45: Marijan Lipovšek: Štiri skladbe za violino in klavir. — **Trst II.:** 21.00: Tržaški kulturni razgledi. — **Trst I.:** 11.45: Komorna glasba. — **Slovenija:** 18.10: Poje Ljubljanski komorni zbor.

NEGATIVNA REAKCIJA NA ZAHODU na predloge Molotova o Nemčiji

Komentatorji v glavnem poudarjajo, da gre za propagandno potezo s poizkusom vplivanja na francoske in zahodnonemške poslance pri debati o londonskih sklepih - Bundestag odobril vladno politiko - Ollenhauer odločno proti londonskim sklepom

BERLIN, 7. — Sovjetski zunanji minister Molotov je govoril tudi danes v vzhodnem Berlinu ob priliki proslav za petletnico vzhodnonemške republike. Pred njim je govoril vzhodnonemški ministrski podpredsednik Ulbricht, ki je izrekel zadovoljstvo nad včerajšnjimi predlogi Molotova.

Molotov pa je v svojem gogoru med drugim izjavil, da se borba za vzpostavitev enotne Nemčije mora nadaljevati in da mora združiti «demokrate in patriote na Vzhodu in Zahodu Nemčije». Pripomnil je še, da so «glavna ovira na tej poti spletke napadalnih krogov Evrope in Amerike, ki imajo podporo militaristov in politikantov Zahodne Nemčije, ki so željni revanša in hočejo na vsak način preporod nemškega militarizma».

Današnji moskovski listi s poudarkom objavljajo včerajšnji govor Molotova in Grotewohla. Londonski tisk pa označuje včerajšnji govor Molotova kot poizkus vplivanja na francoske in nemške poslance dan pred razpravo o londonskih dogovorih v francoskem in nemškem parlamentu. «Daily Telegraph» piše, da bi moral biti «kancler hvaležen Molotovu in Ulbrichtu, ker sta dokazala, da ni mogoča takojšnja združitev Nemčije, in se zaradi tega lahko sodi, da je Molotov ošibil položaj Adenauerjevih nasprotnikov». List dodaja, da «samo nevtralisti in nekateri obotavljači v Parizu lahko zapadejo pod vpliv Molotova, in je skoraj gotovo, da bo Mendes-France dobil zaupnico v narodni skupščini». Istega mnenja je tudi «Times».

Liberalni «News Chronicle» pa ugotavlja, da skuša sovjetski zunanji minister izkoriščati «vedno številnejše zahteve Zahodne Nemčije v korist takojšnjih razgovorov štirih o združitvi Nemčije». List dodaja: «Danes se bo francoskemu parlamentu predstavil ministrski predsednik, prvi, ki po dolgem času kaže, da ve, kam gre. Predvideva se, da bo skupščina odobrila nove načrte. Molotov je skušal vplivati na obotavljajoče se francoske poslance, ko je spet govoril o konferenci štirih. Dobro se zaveda, da bi močna večina v prid načrta omogočila poznejšo ratifikacijo, medtem ko bi jo šibka večina lahko otežkočila».

Predstavnik francoskega zunanjega ministra je danes izjavil, da niso še proučili popolnega uradnega besedila govora Molotova, da pa se ne zdi da vsebuje kaj novega ali konstruktivnega. «Z izjavami Molotova glede svobodnih volitev v Nemčiji, je izjavil predstavnik, se štiri zahodne države strinjajo, toda na žalost ni nobenega sporazuma o načinu, kako naj se volitve izvedejo». Končno je predstavnik dodal, da je zadnji odgovor treh zahodnih vlad Sovjetski zvezi «pustil odprta vrata za nadaljnja pogajanja med štirimi velesilami, kolikor bi sovjetska vlada stavila nove konstruktivne predloge. Do sedaj pa se zdi, da se ni zgodilo nič takega».

Predstavnik ameriškega državnega departmaja pa ni hotel na vprašanja v zvezi z govorom Molotova dati nobenega odgovora.

Današnji francoski tisk posveča svoje uvodnike debati v narodni skupščini in govoru Molotova. «L'Aurore» izreka pod naslovom «Nova bomba Molotova» razne pomisleke in navaja prve komentarje zahodnih prestolnic. «Figaro» pa pravi: «Pred seboj imamo novo propagandno gesto», ter dodaja, da ni druge poti razen že izbrane. «Combat» je mnenja, da gre za «gesto za Bundestag», ki je namenjena predvsem liberalnim in socialističnim krogom Zahodne Nemčije. Po mnenju lista «Franc Tireur» pa hoče Molotov «predvsem z novimi iluzijami razbiti zahodno enotnost in voljo, ki sta se s težavo zopet utrdili na pobudo in s prizadevanjem Mendes-Francea».

V Bonnu se je medtem začela v Bundestagu debata o londonskih sklepih. Predsednik socialnodemokratske stranke Ollenhauer je v zvezi z Adenauerjevo izjavo dejal, da hoče zvezna vlada «zakriti neuspeh svoje politike evropske integracije» in da ni izkoristila «novega položaja», ki je nastal z zavrnitvijo EOS.

«Nevarnost oboroženega sopada —je izjavil Ollenhauer — se je danes zmanjšala. V tem položaju se potreba vojaškega prispevka zvezne republike k obrambi svobodnega sveta kaže v drugačni luči. Vprašati se moramo, ali je odločitev s tem v zvezi v skladu s politiko nemške združitve».

Zatem je Ollenhauer izjavil, da je nemški vojaški prispevek postransko vprašanje, in je obžaloval, da nemška delegacija v Londonu ni zahtevala, da se na dnevni red sprejme vprašanje nemške enotnosti. Dodal je, da pomeni danes oborožitev Nemčije v okviru NATO odpovedati se aktivni politiki za združitev. Zaradi tega socialni demokrati zavračajo to rešitev.

Ollenhauer je tudi izjavil, da je londonska konferenca pokazala, da so nadomestne rešitve mogoče, in je obžaloval, da so se ponovno «poudarjala vojaška vprašanja za začetek evropskega sodelovanja».

Zatem je naštel sledeče pridržke glede londonskih sklepov: 1. pravni položaj zvezne republike po ukinitvi okupacijskega statuta ni jasno določen; 2. V skladu s svojo politiko o razorožitvi socialno demokratska stranka nasprotuje, da bi Porurje postalo zopet vojaški arzenal; 3. Dvomljivo je, da bi nemške divizije povečale varnost zvezne republike; 4. Določiti 40 milijard nemških mark za oborožitev pomeni pokazati neodgovornost, ko ni zadoščeno tolikim socialnim obveznostim do milijonov ljudi; 5. Vedeti je tudi treba, kako bo rešeno posarsko vprašanje.

Ob zaključku je Ollenhauer poudaril, da «zvezna republika ne sme sprejeti nobene obveznosti glede vojaške obrambe, dokler se resno ne poizkuša vedeti, ali je s pogajanji s Sovjetsko zvezo mogoče zopet združiti Nemčijo na podlagi svobodnih volitev in vključiti združeno Nemčijo v sistem kolektivne varnosti». Nato je Ollenhauer prebral resolucijo svoje skupine, v tem smislu. Skupna resolucija strank vladne koalicije pa odobrava politiko vlade.

Govoril je nato von Brentano, ki je pobijal obtožbe opozicije in je izjavil, da se vlada ni odpovedala politiki združitve Nemčije. Glede Posarja je izjavil, da je to ozemlje «v notranjosti meja iz leta 1937». «Pričakujemo je dejal govornik, svobodno odločitev posarskega ljudstva. Načrt van Naters pripada preteklosti ali bodočnosti, ker so pogoji za resnično evropsko rešitev, ki so bili združeni v načelu integracije, sedaj izginili».

Predsednik liberalne stranke Dehler je izjavil, da je treba «londonske sklepe izvesti do kraja». Govorila sta še Haasler za begunce in Merkatz za nemško stranko, ki sta tudi odobrila politiko vlade in londonske sklepe.

Sledijo je glasovanje o dveh resolucijah. Bundestag je odobril resolucijo vladnih strank, socialnodemokratska resolucija pa je bila poslana parlamentarni komisiji.

DNEVNIK SLOVENCEV V ITALIJI

OB PODPISU SPORAZUMA O TRŽAŠKEM VPRAŠANJU

Kominformistični imperializem se je ponovno razkrinkal

Skupaj s fašisti napadajo kominformistični voditelji «odpovedniško vladno politiko», ki ni v skladu z lansko oktobrsko resolucijo

Kakor sta italijanska kominformistična partija in njen Nennijev sopotnik socialistična stranka ob lanskem oktobru na ves glas in na vso moč ščuvali italijansko buržoazijo k zaostrovanju odnosov z Jugoslavijo, ker je bilo to najbolj v skladu s splošno kominformistično politično linijo ustvarjanja nasprotij med sosednimi državami, prav tako je ista kominformistična partija tudi sedaj, ko je bil dosežen sporazum glede prepustitve uprave Trsta in dela cone A Italiji, našla ugoden trenutek, da skupaj z monarhofašisti in Nennijevimi kominformističnimi socialisti nadaljuje svojo staro politiko napadanja socialistične Jugoslavije in obenem napadanja sporazuma o rešitvi dolgoletnega spornega vprašanja okoli Trsta.

Vodilni kominformisti so ob tem sklepu napadli tudi vodilne italijanske politike, da se niso ravnali po navodilih, ki jih je italijanski parlament lanskega oktobra dal takratnemu demokristjanskemu ministrskemu predsedniku Pelli z resolucijo, s katero so vsi italijanski poslanci od fašističnih poslancev MSI pa do kominformističnih poslancev KPI in PSI zahtevali priključitev celotnega Tržaškega ozemlja k Italiji, kot je to že predvidevala tristranska izjava od marca leta 1948.

Kominformistični voditelji, ki imajo z zapadnimi imperialističnimi državami stalno odprte račune, so torej z lanskim oktobrskim glasovanjem lovili za besedo zapadne politike skupno s predstavniki italijanskih maloměščanskih strank; in tega se niso sramovali storiti, čeprav po drugi strani ne zamujajo prilik, da ne bi napadali vlade zaradi njene podvrženosti politiki ameriškega državnega departmaja.

Kar v velikem delajo v Rimu, to v malem delajo v Trstu in seveda tudi v Gorici. Niti eni niti drugi nočejo zaostajati za fašističnimi in iredentističnimi organizacijami, ki napadajo sporazum zaradi «okrnitve» Italije, ali zaradi «barantanja».

Dopisnik «Unità» iz Gorice je celo zapisal, da je predstavljala manifestacija v Gorici nič manj kot obsodbo «nesramnega sporazuma», ki je dokaz «odpovedniške politike vlade». «Unità» kakor tudi najožji kominformistični voditelji napadajo vlado zaradi neizpolnjevanja obveznosti iz lanske oktobrske resolucije; napadajo jo zaradi tega, ker ni spravila pod okrilje «madrepatrie» tudi cone B, kot so to zahtevali fašisti in kominformisti.

Iz vsega tega se dovolj jasno vidi, da so kominformistični voditelji skupaj s fašisti pri MSI postali najbolj ognjeviti zagovorniki politike italijanske ekspanzije; fašistom bi tega ne mogli šteti v slabo, ker je ta njihova politika nadaljevanje politike, za pete obešenega mrtveca na Trgu Loreto v Milanu; toda od voditeljev komunistične partije, za kakršno se smatra, bi kaj takega ne smeli slišati, saj bi morali biti tista zdrava sila, ki bi morala voditi delovne množice po poti pravične borbe v socializem.

Toda kominformistični voditelji so kaj takega že zdavnaj prenehali biti in prav zaradi tega napredne slovenske in italijanske delovne množice odpirajo oči in iščejo druge politične smeri, ki ne bo imela nič skupnega s kominformistično, torej tudi fašistično in splošno reakcionarno malomeščansko politiko.

To politično smer predstavlja pa samo neodvisni socializem, ki se v italijanskem političnem življenju vedno močneje uveljavlja in ki bo prej ali slej moral prevzeti zaradi svoje globoke načelnosti in čistih idej znanstvenega socializma vodilno vlogo v italijanskem opozicijskem življenju.

Spominske znamke „Interpola"

Jutri 9. oktobra bodo začeli razprodajati nove spominske znamke «Interpol» po 25 in 60 lir. Znamki bosta ostali v veljavi vse do 31. decembra 1955; čas za zamenjavo pa je določen na 30. junija 1956.

KINO

CORSO. 17: «Naskok na zemljo», J. Whitmore.

VERDI. 17: «Postaja Termini». C. Montgomery in J. Jonnes.

VITTORIA. 17: «Moderna devica», V. De Sica.

MODERNO. 17: «Kaj napravi strah», S. Pampanini n U. Tognazzi.

NESREČA NIKOLI NE POČIVA

Ker so mu odpovedale zavore padel s kolesa in se potolkel

Prileten mož se je spotaknil in se ranil na nosu

V sredo proti večeru se je v Drevoredu d'Annunzio ponesrečil 15-letni Gino Moretti iz Ul. Mattioli 3. Mladenič se je na kolesu vozil po dokaj strmem Drevoredu d'Annunzio, ko so se mu nenadoma utrgale zavore. Vsega okrvavljenega je rešilni avto Zelenega križa odpeljal v bolnišnico Brigata Pavia, kjer so mu ugotovili zlom zapestja leve roke ter razne poškodbe. Sprejeli so ga v bolnišnico s prognozo okrevanja v 15 dneh.

V poznih popoldanskih urah istega dne so v bolnišnico Brigata Pavia sprejeli tudi 68-letnega Giacoma Humarja iz Ul. Campi štev. 52. Humar je zvečer šel proti domu. Med potjo je nevede stopil na kamen, zaradi česar je zgubil ravnotežje in padel. Pri tem se je ranil na nosu. Ozdravel bo v približno 10 dneh, ako ne bodo nastopile komplikacije.

Ukradeno kolo prijavil na policiji

Na goriški kvesturi se je v sredo javil 21-letni Luigi Sartori iz Ul. sv. Antona štev. 8, da bi prijavil tatvino svojega kolesa. Mladenič je malo prej pustil kolo pred hišo na Korzu Italia štev. 36, kamor je šel po opravkih. Ko se je vrnil, kolesa ni bilo več. Vrednost ukradenega kolesa računajo 32 tisoč lir.

TATOVI NA DELU

Iz lokala „Nuovo bar" so odnesli 25.000 lir

Neznanci so se prejšnjo noč prikradli v lokal «Nuovo Bar» v Ul. Brigata Pavia štev. 17, last Petra Godine. Najprej so se polastili steklenice likerja, nato pa so začeli brskati po predalih, da bi dobili denar. To se jim je tudi posrečilo, kajti v nekem predalu so našli več bankovcev v skupnem znesku 25.000 lir, katere so odnesli. Gospodar je naslednji dan zjutraj prijavil tatvino kvesturi.

DEŽURNA LEKARNA: Danes posluje ves dan in ponoči lekarna Urbani-Albanese, Ul. Rossini 1 - tel. 24-43.

La Clessidra

Prodaja ur in pribora na debelo

Trst - Ul. Battisti, 14 - Tel. 36231

ZASTOPSTVO UR: «Longer» «Aureola» «Eliot» «Moeris» «Lanco» «Lemania» «Kalos» «Dichi» «Lorus»

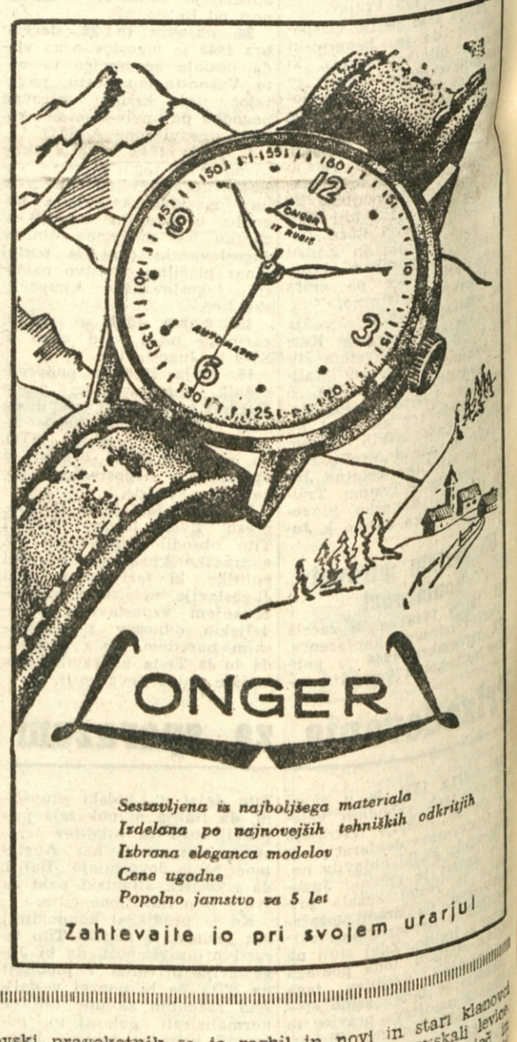

Sestavljena iz najboljšega materiala
Izdelana po najnovejših tehniških odkritjih
Izbrana eleganca modelov
Cene ugodne
Popolno jamstvo za 5 let

Zahtevajte jo pri svojem urarju!

ŠPORTNI DNEVNIK

LAHKA ATLETIKA

NIKKINEN VRGEL KOPJE 78,50 M

Finska - Madžarska 107,5 : 104,5

Finci so s tremi točkami razlike premagali Madžare: 107.5 : 104.5. V vseh disciplinah so vsaj zmagovalci postavili dobre rezultate, čeprav vreme ni bilo ugodno. Vsekakor so nekateri rezultati s tega dvoboja taki, kot jih je sicer težko srečati (n. pr. 400 m ovire, 10.000 m, kopje, kladivo, 1500 m, 300 m ovire, 400 m).

Rezultati dvoboja:

Moški:

110 m ovire: 1. Sinkola (F.) 15"2; 2. Csenger (M.) 15"2; 3. Lippay (M.) 15"3.

Daljina: 1. Földessy (M.) 7.52; 2. Valkama (F.) 7.46; 3. Csanyi (M.) 7.22; 4. Porrassalmi (F.) 7.06.

100 m: 1. Goldovanyi (M.) 10"7; 2. Hellsten (F.) 10"9; 3. Sebestyen (M.) 11".

Kopje: 1. Nikkinen (F.) 78.50; 2. Hyytiainen (F.) 73.88; 3. Fetovari (M.) 60.48.

1500 m: 1. Tabori (M.) 3'47"8; 2. Iharos (M.) 3'48"; 3. Kakko (F.) 3'55"4.

3000 m ovire: 1. Karvonen (F.) 8'50"4; 2. Rozsnyoi (M.) 8'51"; 3. Rinteenpaa (F.) 8'56"1.

Troskok: 1. Lehto (F.) 15.36; 2 Bolyki (M.) 15.32 (nov madž. rekord); 3. Rahkama (F.) 14.87.

400 m: 1. Hellsten (F.) 47"1; 2. Adamik (M.) 47"9; 3. Karadi (M.) 48"4; 4. Bach (F.) 48"9.

5000 m: 1. Kovacs (M.) 14'24"2; 2. Julin (F.) 14'44"4; 3. Haikkala (F.) 14'44"4; 3. Beres (M.) 14'53"6.

4 x 100: 1. Madžarska 41"4; 2. Finska 43"1.

Palica: Landstrom F.) 4.35; 2.—3. Homonnoy (M.), Piironen (F.) 4.30.

Krogla: 1. Puntti (F.) 15.85; 2. Perko (F.) 15.52; 3. Mihalyfi (M.) 15.29; 4. Kovesdi (M.) 15.19.

400 m ovire: 1. Mildh (F.) 52"; 2. Psotar (M.) 52"5; 3. Lindberg (F.) 52"7; 4. Lippay (M.) 52"8.

600 m: 1. Szentvali (M.) 1'50"2; 2. Barjanyi (M.) 1'51"3; 3. Vaharanta (F.) 1'51"6; 4. Kontio (F.) 1'51"8.

Višina: 1. Ketola (F.) 1.90; 2. Rantala (F.) 1.90; 3. Hemela (M.) 1.80; 4. Kisgergely (M.) 1.80.

200 m: 1. Hellsten (F.) 21"5; 2. Goldovanyi (M.) 21"6; 3. Adamik (M.) 21"8; 4. Tavisalo (F.) 21"9.

10.000 m: 1. Kovacs (M.) 29'42"2; 2. Taipale (F.) 30'14"4; 3. Posti (F.) 30'14"6; 4. Jeszenszky (M.) 30'46"4.

Kladivo 1. Csermak (M.) 60.82; 2. Nemeth (M.) 57.36; 3. Halmetoya (F.) 56.39.

4 x 400: 1. Finska 3'11'4; 2. Madžarska 3'13"4.

Že so se prijavili za zimsko olimpiado

RIM, 7. — Do 30. septembra je že 36 držav sporočilo, da se bodo udeležile sedmih zimskih iger (olimpiade) v Cortini d'Ampezzo l. 1956. Število vpisanih udeležencev je že tolikšno, da bo verjetno daleč preseglo udeležbo na prejšnjih zimskih olimpiadah. Največje število je doslej napovedala Nemčija, ki je vpisala 100 udeležencev, Avstrija 84, Švica 77, ZDA 75, Norveška 67, Madžarska 66, Poljska in Švedska 63, Češkoslovaška 61, Anglija 55, Finska 51, Jugoslavija 43, Kanada 41, Japonska n Avstralija 40, Francija 37 itd.

V teh seznamih pa še ni Rusije, za katero se pričakuje, da se bo še tudi prijavila in pa Italije, ki se ji skoraj ni treba prijavljati.

SAH

Milan Vidmar ml. zmagal na turnirju v Lendavi

V Lendavi je bil spominski šahovski turnir v proslavo 20-letnice Ljudske pravice, na katerem je, kakor je bilo pričakovati, zmagal mednarodni mojster inž. Milan Vidmar iz Ljubljane (sin velemojstra univ. prof. dr. ing. Milana Vidmarja). Največji relativni uspeh je na turnirju dosegel Mariborčan Karlo Konič, prvokategornik, ki je osvojil drugo mesto pred 1 mojstrom in 4 mojstrskimi kandidati. Premagal je tudi zmagovalca Vidmarja, ki je sicer izgubil le še pol točke v zadnjem kolu z Matjašecem. Konič ni izgubil nobene partije, dobil jih je šest in pet remiziral.

Končno stanje na turnirju: 1. Inž. Milan Vidmar 9 in pol, 2. Konič 8 in pol, 3. Guzel 8, 4.-5. Dušan Njegovan in Zdravko Gabrovšek 7 in pol, 6.-7. Longer in dr. Nemec 5 in pol, 8. Varga 4 in pol, 9. Matjašec 3 in pol, 10. Beloglavec 3, 11.-12. Ivanič in Sinko 1 in pol točke.

Panameriški turnir

MEXICO CITY, 7. — Drugi dan panameriškega teniškega turnirja ni bilo presenečenj. Zmagali so povsod favoriti. Rezultati:

Sega (Juž. Afr.) - Arocha (Meh.) 12:10, 6:4. Bergelin (Sved.) - Riefkohl (Meh.) 6:2, 6:1. Ayala (Cile) - Grees (ZDA) 6:2, 6:3. Barrett (V. B.) - Rayes (Meh.) 6:4, 2:6, 8:6. Davidsson (Sved.) - Donnadieu (Meh.) 6:1, 6:3. Seixas (ZDA) - Guzman (Meh.) 6:2, 6:0. Trabert (ZDA) - Sanchez (Meh.) 6:1, 6:1. Moylan (ZDA) - May (Meh.) 7:5, 6:0. Bartzen (ZDA) - Millet (Meh.) 6:2, 6:2. Larsen (ZDA) - Reyes jr. (Meh.) 6:2, 6:4.

Današnja Norveška

(Nadaljevanje s 3. strani)

da ji je malo mar za interese norveškega ljudstva, v kolikor se je prvenstveno borila za interese sovjetskega ekspanzionizma, je norveška KP že leta 1949 izgubila blizu 80.000 glasov in vsa poslanska mesta. Lanske volitve so pokazale, da se nahaja v nadaljnjem razkrajanju, zakaj prejela je vsega samo 89.882 glasov. Za svoja tri poslanska mesta, se ima zahvaliti izključno novemu volilnemu zakonu, ki so ga lani prvič uporabili.

Razen teh šestih strank, obstajajo še nekatere manjše politične skupine, ki pa na politično življenje nimajo večjega vpliva.

Osnovno obeležje političnemu življenju na Norveškem daje dejstvo, da je socialnodemokratska Arbeiderpartiet s svojimi 77 poslanskimi mesti močnejša od vseh drugih političnih skupin skupaj, kar ji omogoča, da lahko izvaja svoj program na vseh področjih družbene dejavnosti, ne da bi pri tem naletela na kak večji odpor od strani drugih strank.

Kino na Opčinah

DANES 8. oktobra z začetkom ob 18. uri barvni film

„Indijski junak Kociss"

Igralci: Jeff Chandler - John Lund - Beverly Tyler

S. KENNEDY: Bil sem s Ku Klux Klanom

13

«Glavni Strahovi, vi mi boste pomagali, da jih uvedem v red K-Uno!» je zaklical Čarovnik. Nato je stopil nekoliko proč od svojega oltarja in počakal Klaliffa, Klokarda in Kludda, da se mu približajo. Vsi trije so skupno prikorakali do oltarja, ki je stal sredi ravnice. Klaliff, ki je nosil meč, je stopil pred oltar, oprezno vzel desni rob zastave in z njim pokril Sv. pismo in levi rob zastave. Nato je položil na zastavo meč. Mečeva konica je segala do ognjenega križa, ki še ni gorel. Ko je storil vse to, je spet razprostrl zastavo. Tedaj je pristopil Nočni sokol, prižgal križ, pozdravil Čarovnika in mu poročal: «Sir, pri svetem oltarju so bile izvršene potrebne spremembe!»

Kludd je dvignil roko in izgovoril sledečo molitev:

«...Bog naših očetov, zahvaljujemo se ti za te visoke, s soncem kronane ljudi, ki bodo postali vitezi Ku Klux Klana. Naj žive kot klanovci, da bodo v čast svojemu bogu, zemlji in bratom vitezom. To prosimo v imenu Jezusa Kristusa in klanovskega resničnega značajnega kriterija. Amen!»

Ko je bila molitev pri kraju, je Kludd intoniral nekaj, kar bi moralo biti pesem in za njim so povzeli vsi, ki so prisostvovali zborovanju. Napev pesmi sem komaj spoznal. Bil je napev pesmi «Od groenlandskih ledenih gorà». Besedilo pa je bilo Klanovo.

«Kandidati, pokleknite,» je važno poveljeval Čarovnik. Pokleknili smo na kamnita tla.

«Prisegate svečano, da boste zvesti našemu Bogu, njegovemu sinu Jezusu Kristusu in stebrom krščanske vere?»

«Prisegamo!» smo zapeli.

«Prisegate svečano, da boste vedno zvesti zastavi in ustavi Združenih ameriških držav?»

«Prisegamo!»

«Ali verujete, da je to domovina belega človeka, in da taka mora tudi ostati in ali boste storili vse, kar je v vaši moči, za ohranitev načel nadvlade belih?»

«Prisegamo!»

«Ali prisegate svečano, da boste vedno zvesti Klanu in drug drugemu; prisegate, da boste priskočili na pomoč bratu klanovcu, razen v primerih izdajstva, ugrabitve in zločinskega umora?»

«Prisegamo!»

«Gospodje, ali je vsak izmed vas, ko je pred tem svetim oltarjem dal klanovsko prisego, storil to brez duševnih pomislekov?»

«Smo!»

Pogledal sem in videl, da gleda Čarovnik neposredno na mene. «Vi!» je vzkliknil in pri tem pokazal name. «Pridite sem in pokleknite pred oltar!» To je bilo tako nepričakovano, da sem zakolebal. Pomislil sem, da so me končno odkrili. Pogledal sem v vrste klanovcev, ki so stali v treh kolonah z med seboj sklenjenimi rokami. Vedel sem, da bi bil beg nemogoč. Toda zakaj so mi dovolili, da sem videl ta tajni obred, če me imajo končno namen ubiti?

Z ZARECIM MECEM...

Pokleknil sem tik pred oltar in opazil, da je Nočni sokol stopil na prazno mesto, ki sem ga pustil v koloni drugih kandidatov, ki so še klečali. Pristopil je Čarovnik in dvignil meč, ki je bil počez na oltarju. Konica meča se je na ognjenem križu razbelila. Začel je govoriti: «Z oblastjo, ki jo imam kot cesarski Čarovnik vitezov Ku Klux Klana, te imenujem za 'klanovca', kar je najbolj časten naslov med ljudmi!»

V tem ko sem se z olajšanjem oddahnil, me je Čarovnik s ploskim delom meča nalahno udaril po levi rami in nadaljeval:

«Ukazujem ti, da se vedno zavedaš, da bo za ta viteški meč, ki se sedaj dotika tvoje rame, bolje, če prebode tvoje srce...»

Ko je Čarovnik to izrekel, je nenadoma naperil meč proti mojemu srcu, tako da bi bil skoraj padel na hrbet.

«...kakor da bi kdaj koli pozabil na prisego, ki si jo sedaj dal, ali bi se prisegi izneveril, pa četudi v najmanjši meri!» Ko je polagal meč spet na oltar, je Čarovnik mahnil z dlanjo najprej nasproti meni, nato pa nasproti vsem ostalim, ki so klečali.

«Vstanite, vitezi Ku Klux Klana, in ne dovolite, da bi vaši bratje vitezi kdaj obžalovali, kar so verovali, da ste vredni članstva!»

Dvignili smo se in si čistili rdečo ilovico s hlač. Na Čarovniški ukaz so vsi klanovci naenkrat sneli maske in kute. Čarovnik je stopil izza oltarja in mi dal levo roko v pozdrav. Klanovski pravokotnik se je razbil in novi in stari klanovci so se med seboj pomešali ter si na isti način stiskali levico. Ku Klux klanovci so z zavijanjem obraza, pokašljujoč in pljuvajoč potegnili iz žepov steklenice cenenega žganja, ki je kar peklo.

Pogledal sem na to množico. Četudi brez mask je bil prizor morda še strašnejši kot prej. Tu je bila gola, nezadržana sila iznad zakona, ki je izvrševala svojo pravico nad življenjem in smrtjo družbe, do koder so segle njihove tipalke.

«V ponedeljek zvečer ob osmih v Ulici Whitehall številka sto devetinosemdeset in pol» je rekel Slim «Tam te bomo poučili o vseh tajnostih Klankrafta in o načinu dela v klanu in vernah. In da ves, prisega proti pomaganju 'ugrabitve in zločinskih umorov' se ne nanaša na niggerje, idečkarje in podobne,» se je nasmehnil Slim.

KAKO DELA KLAVERNA

Končno sem postal klanovec!

Sedaj je bila pred menoj naloga, izkoristiti vse prednosti in to na najboljši način. Sklenil sem, obdržati svojo identiteto v tajnosti, dokler bo to mogoče. Tako bom zbral dokaze in jih najbolje mogoče izkoristil.

Svojo klanovsko obleko sem nabavil v času med prisego in prvim klanovskim sestankom. Slim mi je nabavil kuto, za katero sem plačal komaj pet dolarjev. Bila je last nekega brata, ki mu je bilo prepovedano državljanstvo v Nevidnem cesarstvu in ki je bil zato primoran vrniti svojo klanovsko opremo. Poleg tega mi je Slim povedal, kje bi najceneje mogel prati svojo kuto, kajti skupina bratov je imela svojo lastno pralnico perila in je prala klanovsko obleko po mnogo ugodnejših pogojih.

(Nadaljevanje sledi)

Odgovorni urednik STANISLAV RENKO — UREDNIŠTVO: ULICA MONTECCHI št. 6 III. nad. — Telefon številka 93-808 in 94-638. — Poštni predal 502 — UPRAVA: ULICA SV. FRANČIŠKA št. 20 — Telefonska številka 37-338 — OGLASI: od 8. do 12.30 in od 15 - 18 — Tel. 37-338 — Cene oglasov: Za vsak mm višine v širini 1 stolpca trgovski 60, finančno upravni 100, osmrtnice 90 lir — Za FLRJ za vsak mm širine 1 stolpca za vse vrste oglasov po 25.- din. — Tiska Tiskarski zavod ZTT — Podružnica Gorica Ul. S. Pellico 1-II. Tel. 33-82 — Rokopisi se ne vračajo.

NAROČNINA: Cona A: mesečna 350, četrtletna 900 polletna 1700, celoletna 3200 lir. Fed. ljud. repub. Jugoslavija: Izvod 20, mesečno 210 din. Poštni tekoči račun za STO ZVU Založništvo tržaškega tiska Trst 11.5374 — Za FLRJ: Agencija demokratičnega inozem. tiska, Drž. založba Slovenije, Ljubljana Štritarjeva 3-I., tel. 21-928 tek. račun pri Narodni banki v Ljubljani 604 . T . 375 — Izdaja Založništvo tržaškega tiska D. ZOZ . Trst